

BULÁNYI GYÖRGY

ISTENES GONDOLATOK

2019.

Szerkesztette: Faragó Ferenc

Értsétek meg, nem akarok sem hallgatni, sem hazudni! Beszélni akarok arról, amit gondolok! Beszélni olyanokkal, akiket érdekel a témám; az, ami számomra a legfontosabb. Az, hogy milyen is az Isten! Olyanokkal akarok beszélni, akiket érdekel az is, hogy én mit gondolok, s akikre kíváncsi vagyok, hogy ők mit gondolnak. Nem brosúrát felmondani tudásukra vagyok kíváncsi. Nincs számomra hely nálatok? Ha nálatok akarok maradni, kötelező azt gondolnom, amit megszabtok, hogy gondolhatok? Miért kell életem végéig felmondanom a leckét, ha megtanultam azt már fiatalságomban, de Istentől gondolkodó lénynek teremtetvén - túljutottam azon. Nem azért, mert elfelejtettem a leckét. Továbbgondoltam.

Mindazonáltal áll és él az elvárás: ha katolikus akarsz lenni... Nesze neked emberiség! Nesze neked ember, akit Isten a maga képére és hasonlatosságára teremtett! Nesze neked, Isten, aki minden bizonnyal maga vagy az értelem! Aki az is vagy! Ez az ötezer kötelező kell - maga az abszolút értelmetlenség! Több is, rosszabb is, mert kitaszítja a körből éppen azokat, akiket leginkább érdekel Isten s az ő Országá.

Életemből tizenöt évi küzdelmet vett igénybe, hogy igazoljam magam vallásom büntető hatásai előtt. Igazolnom, hogy igazodom ehhez a kell-hez, miközben vallottam és meg nem tagadtam, hogy a lelkiismeretemhez még inkább igazodom. Még inkább, mert csak addig vagyok méltó az ember

névre, és csak addig lehetek Isten gyermeke, amíg igazodom hozzá. Miért küszködtem 15 évet? Azért, mert meg vagyok győződve arról, hogy az ötezer különböző válasz mind téves, s egyes-egyedül a miénk az igaz? Nem ezért tettem. Ha ezért tettem volna, részese lennék annak, amit az előbb abszolút értelmetlenségnek (Ha másutt nevelődöm, akkor más az igazság!?) állítottam. Hát akkor miért tettem? Csak azért, mert valahol otthon akarok lenni. Nem tudok otthon nélkül élni. Én sem, más sem.

(Nem kötelező katolikusnak lenni...)

Isten telefonál nekem. Sűrűn telefonál. Ha el nem rontom magam, ha otthon vagyok, ha nem vagyok eredendő otthonomon kívül, meghallom a csengést. Az olasz a hívásra ezt mondja: pronto. Kész vagyok. Készséges meghallani és megtenni azt, amit mondasz. Hogyan is mondhatná helyette: Non sana pronto? Otthonomon, azaz magamon kívül kell lennem ahhoz, hogy ne halljam a hívást. Isten képére teremtett magamon kívül kell lennem, hogy megemeljem és gyorsan visszategyem, hogy megszakítsam az összeköttetést. Aki nincsen magán kívül, az hívást-várásban és válaszolni akarásban él. Pronto. íme, itt vagyok, hogy teljesítsem akaratod.

(Hiszem, hogy nem utópia...)

Nem tudtam nem elvállalni, hogy beszéljek Rólad. Ha Rólad sem beszélek, akkor nincs miért élnem. De hát mit tudok én Rólad? Semmit. Istent nem látta senki, én sem. De most van 71 éve, hogy elmentem Érted Vácra piarista novíciusnak. S Te lettél a családom. Te, akit nem láttam soha. Érted mentem oda, akiről nem tudok semmit. Te hívtál? Nem tudom, de úgy éreztem, hogy el kellett oda mennem. Ha nem mentem volna el, most nem szólhatnék itt Rólad. Mit tudok Rólad mondani? Reménykedem benne, hogy vagy. Hogy vársz. Hogy hazavársz, Magadhoz. Tudom, hogy vársz? Nem tudom, s nincs ember, aki tudná. Elmondhatom, hogy remélem én is, amit mások is remélnek. Elmondhatom, hogy bizony megkísért a gondolat, hogy semmibe megy a reményem. S jól tudom, hogy nem azért hívtatok ide, hogy elétek tárjam bizonytalanságom. De csak így becsületes. Mert úgy gondolom, hogy nem papi szövegre vagytok kíváncsiak, hanem emberi szóra. Olyanra, aminek nincsen papszaga.

Értelmes, emberi szöveget tudok csak mondani. Csak azt, hogy nemcsak világ van, de van alkotója is. A világ törvényekkel rendezett. Ezeket a törvényeket tanítják az egyetemek természettudományi karán. Nem lehetnek a véletlennek a művei ezek a törvények. Nem tudom már, hogy ki mondta, amit most idézek: Egy majom leül az írógép elé, s elkezd csapdosni a billentyűket, s csapdosása eredménye Shakespeare összes művei lesznek. Ennek az állításnak nincs valós tartalma. Magyarul: ez az állítás hülyeség. Az is törvény – a gondolkodás törvénye –, hogy a világ törvényszerűségei értelmes

alkotót feltételeznek. Magam csak úgy tudok élni, hogy van előttem, fölöttem Isten, aki maga az értelem. Hogy lehet az embernek egyebet is gondolnia, tudom. Én nem tudom ezt az egyebet gondolni.

Istenről gondolkodom. Azt gondolom, hogy létezik, és sokkal értelmesebb mimagunknál. Mit gondolok még róla? Hát azt, amit kivetítek magamról. Azt, hogy csinál valamit. Mit? Nem tudok értelmesebbet kitalálni, mint amit első elemistaként a kiskatekizmusban tanultam. Ezt: fenntartja a világot, és gondot visel rá. És ebben mi, emberek is benne vagyunk. Ez is kivetítés. A szülők eltartják és gondot viselnek a gyerekekre. Mi emberek, no meg a világmindenség az Isten családja vagyunk. Hogyan tartja fenn, hogyan visel gondot reánk, ezt ne kérdezzétek. Nem tudok válaszolni rá, de nem tudok más foglalkozást kitalálni számára, s azt sem tudom elképzelni, hogy ne legyen valami foglalkozása. Istent csak a magunk képére és hasonlatosságára tudjuk elgondolni. S azt is gondolom, hogy Isten is csak a maga képére és hasonlatosságára tudott megformálni bennünket. Egyszerű a képlet. A gyerek hasonlít apjára-anyjára, s apa és anya gyermekére. Mi az Istenre, s Isten meg reánk.

(Kicsoda az Isten?)

Istenem, Te nem lehetsz szenvtelen Isten. Csak érző szívű Isten lehetsz. Ha örömeiből és fájdalmaiból egybekevert sorsot küldesz nekem, akkor szorítasz nekem, akkor izgulsz értem, hogy megbirkózzam a feladattal. Mert az én Istenem bánatos és szomorú, ha tékozló fiút játszom. Az én Istenem örül a mennyei angyalokkal együtt, ha nem bírom tovább, hogy tékozló fiú legyek, és hazatérek. Az én Istenem aggódva, vigyázva figyeli lépteimet, amikor Fiának nyomába szegődöm, és veszélyes tájakon járok, és ezért kettőzött erővel környékez a Sátán ereje. Nem tudok mit csinálni a filozófusok Istenével. A változhatatlan "ens a se"-vel nem tudok mit csinálni. Csak a kinyilatkoztatás Istenével tudok kapcsolatba kerülni. Csak a kinyilatkoztatás Istenéért tudok szentté válni. A kinyilatkoztatás istene antropomorf Isten.

(Lelkigyakorlatos elmélkedések)

Az Istentől az ember számára érkező eligazítás nem lehet természetfeletti, amelyet egy kiváltságos valaki, esetleg valakik kapnak az Istentől. Egy ilyen eligazításnak akkor van értelme, célja, haszna, ha az ember, az emberiség számára használható, azaz mindenki számára érthető, és létünk alakításában előbbre visz bennünket. Ha értelmünkkel nem belátható, ha létünket nem gazdagító, akkor az eligazítás a közös nevező megteremtése céljából használhatatlan. A legelső kérdés tehát, melyre

válaszolnunk kell, hogy lehetséges-e ez az ilyen eligazítás. Azt állítom, hogy minden teremtmény tudja, hogy mit kell tennie, a giliszta is, a katicabogár is, meg a macska is. Lehetetlen, hogy csak az ember ne tudná, hogy mit kell tennie. Ezen a ponton tudatosítanunk kell magunkban, hogy dolgozatunkban eddigelé egy előfeltevéssel éltünk. Azzal az előfeltevéssel, hogy a bennünket körülvevő világ Teremtőből és teremtményekből áll. A giliszta, a katicabogár, a macska – teremtmények, s ezeknek van végső okuk is. Ez a végső ok pedig az Isten. Majd meglátjuk a későbbiek során, hogy ez az előfeltevésünk tarthatónak bizonyul-e. Az eligazításnak, a kinyilatkoztatásnak beprogramozottnak kell lennie minden teremtményben. Benne kell lennie a teremtmények természetében annak, hogy mire használják kapott létüket. Ha tehát kinyilatkoztatásról beszélünk, akkor annak természetinek kell lennie, ugyanúgy ahogyan természeti ez az eligazítás az emberalatti világban. S ami van, az lehetséges is.

Magunktól nem jöhetünk rá?

A giliszta, a katicabogár, a macska képességei számára teljességgel megragadható, hogy mit kell tennie. Az ember sorsa nem lehet mostohább, mint az övéké. Az ember számára is megragadhatónak kell lennie a maga rendeltetésének. Ez annyit jelent, hogy a Végső októl származó információnak, eligazításnak az ember képességeivel megragadhatónak kell lennie. Értelmével átláthatónak, akarásával megragadhatónak, érzelmeivel átöllelhetőnek kell lennie. Ha képes megragadni, akkor ebben az eligazításban nem lehet olyasmi, amire az ember a

maga természetes fejlődése során ne jöhetne rá. Mindez nem kevesebbet jelent, mint azt, hogy a kinyilatkoztatás vagy megragadható az értelmünkkel, vagy nem ragadható meg az értelmünkkel, s akkor haszontalan számunkra. Ha a kinyilatkoztatás tartalma értelmünkkel megragadható, akkor viszont fejlődésünk során emberi természetünk birtokába juthat. Tehát a kinyilatkoztatás nem lehet egyfelől természetfeletti, másfelől értelmünket meg nem haladó. Ha természetfeletti, akkor értelmünket meghaladó. Ha értelmünket meg nem haladó, akkor pedig nem természetfeletti.

(Kicsoda az Isten?)

Isten feltehetően személy. Végtelen értelmével feltehetően átlátta, hogy van valóságos megfelelés az Ország eszméje s az erre a célra megteremtett ember között. Valószínűsíthető tehát, hogy mégsem bolond! Nem valószínű, hogy kedvét lelné saját kudarcában. Nem valószínű, hogy röhög legsikerültebb, Neki leginkább kedvében járni akaró teremtményeinek-gyerekeinek – pl. Jézusnak – reménytelen kudarcában. Feltehetően nem ösztönbeteg és nem gonosz.

Feltehetően akarja az Ország sikerét. Feltehetően bánatos, ha egy gyermeke elveszti reményét, s többé már nem gyűjt népet, csoportot. Feltehetően segíteni

akar neki, hogy újra az Útra találjon. Haza akarja vinni az egy eltévedettet is. Egyet nem tud: helyettünk gondolkodni, és helyettünk akarni, cselekedni valamit.

Az Isten nem mindenható. Az Isten csak mindent adó és – itt van megint az irgalom! – mindent elviselő. Jézus zokogott, és nem káromkodott, amikor már világosan látta, hogy neki sem sikerült. Egy ünnepélyes szertartással is megújította szövetségét Istennel, s megújította a Tizenkettővel is a maguk szövetségét, adva nekik a kenyérből s a borból, melyek önmagát, a szövetségi hűséget megújítót példázták-tartalmazták.

(Az Isten bolondsága)

A fehér ember hosszú századok előkészítő istentelensége után két század óta mindent megtett, hogy leszakítsa magát Istenről. Hol gúnyosan, hol dühösen, de következetesen megtagadta: Nem ismerlek el, nem létezel. A racionalizmus kigúnyolta az istenhitet, a liberalizmus kiölte a lelkekből a felebaráti szeretetet, a marxizmus hadat üzent istengyermekségünk alapkövének, a szabadságnak, a nacionalizmus magának követelt minden áldozatot. Ennél hatalmasabb erejű szellemi felvonulást aligha rendezett még Teremtője ellen az emberiség. Mégsem dobott rája mennykövet, özönvízzel sem pusztította. Nem vette vissza szabad akaratát. Az egész felvonulás titkos főrendezőjét, a Sátánt sem

parancsolta vissza. Nem akart marionett játékot. Ott cernán rángatott babák hajtanak térdet. A szabad szellemtől függőségének öntudatos megvallását, a szabad térdhajtást várja. A lélek közegéből kiáradó magasztaló himnuszt, megható hálazsoltárt, alázatos kérő könyörgést, az emberiség bűneiért engesztelő sirámot.

Akarja és engedi, hogy magunk írjuk magunk sorsát, magunk főzzük ebédünket. S a magunk csinálta sors alatti nyögésünk, s a magunk főzte keserű ízű ebéd nyomán tegyük fel, Istenről magát leszaggatta nemzedék, a kérdést: Lásd, mit érsz magadban? Tudunk-e Isten nélkül élni? Sorra vizsgáljuk legjobb ötleteinket.

Képes-e az emberi ész megmutatni boldogulásunk útját? – Az Istenbe vetett hitet megtagadó ész elpusztítja magát is és öngyilkosságba kergeti az embert.

A szabadság boldogítja-e az embert? – Az Isten törvényeinek engedelmességet megtagadó szabadság a rabszolgaságnál is nyomorúbb szolgaságba dönti az embert.

A szocializmus hozza meg az embernek a megváltást? – Az Istent és a szabadságot megtagadó szocializmusban az ember megszűnik ember lenni, emberállattá aljasul.

Beteljesítheti a nacionalizmus az emberiség boldogságvágyát? – A hazát imádó nacionalizmus egymás elpusztítására neveli a népeket.

Az ember új isteneket teremtett: racionalizmust, liberalizmust, szocializmust, nacionalizmust, amelyek a maguk számára éppen olyan feltétlen

hódolatot, megadást követeltek, mint amilyet az igaz Isten követel magának – de börtön nélkül.

Az új istenek egy darabig gazdagon fizettek, de nem volt áldás a gazdagságukon, az óvóhelyeken megirigyeltük az elmúlt, elmaradt századok technikai szegénységét. A fenyegető újabb háború bombái és bacilusai lassan minden látni akarónak megmutatják jól, hogy: A VILÁG BELEPUSZTUL AZ ISTENTELENSÉGBE!

(Istenek...)

Semmit sem tudok húsvétkor Jézusról mondani, ha nem engesztelte ki irántunk halálával a ránk engesztelhetetlenül haragvó Istent? Ha vérével nem mosta le rólunk az ősbűn szennyét, s nem nyitotta meg végre számunkra a százezer esztendőig zárva maradt mennynek a kapuját? Azt hiszem, legalább három dolgot tudok mégis mondani.

Az első az, hogy megszabadultam egy olyan Istentől, aki félmillió esztendővel ezelőtt történt Éva-féle gyümölcsszakításért még kétezer éve is haragudott, s többek között rám is, aki millió és milliárd embertársammal ott sem voltunk a kertben, nem is tudnánk az egész gyümölcsszakítási történetről, ha kb. háromezer éve le nem írja a Teremtés könyve. Megszabadulok egy szörnyeteg Istentől, aki bűnösnek nyilvánít engem már akkor, amikor még meg sem születtem. Megszabadít egy szörnyeteg

Istentől, aki fia véres halála ellenében hajlandó csak kiengesztelődni velem, s akárkivel, s nem pokolra vágni minket.

A második, amit mondani tudok, hogy bemutatom Jézus alakját, akivel tervezhet a Kaifás olyan gyalázatot, amilyen csak egy főpaptól telik ki, de Jézus rendületlenül bízik őt szerető Atyjában, akármit csinál is vele a főpap. Hűséges marad Istenéhez akkor is, ha a főpap Isten nevében és Isten nagyobb dicsőségére sérti őt, és viszi a halálba.

S végül beszélek az Isten gondolatait képviselőknek örök diadaláról. Arról, hogy hazudhatik a főpap annyit, amennyit akar, szaggathatja képmutatóan ruháját úgy, ahogy akarja, összesen azért tudunk róla, hogy a világon volt, mert ezeket az aljasságokat elkövette Jézussal. Ezzel szemben Jézus diadalmasan felkel sírjából, s ő a történelem legelőbb és legmegbecsültebb embere, és senki sem mérkőzhetik vele.

(Napló)

Pedig az Isten gondolatait tolmácsoló prófétai szó figyelmeztet. Jó két és félezer év óta egyfolytában teszi; erre a vállalásra figyelmeztet: "Sion népe, íme jön az Úr, hogy megmentse a nemzeteket!". Az "advent" időszaka, melynek tövibe' írom e sorokat, erről a jövésről, érkezésről értesíti a liturgia eszközeivel az egyházi közösségemhez tartozókat. S egy Izajás nevű tolmács azt is tudja, hogy ezt az érkezést el kell készíteni:

*Kiáltó hangja szól a pusztában.
Készítsétek el az Úr útját,
tegyétek egyenessé az ösvényeit,
minden szakadékot töltsétek fel,
minden hegyet és halmot hordjatok el,
legyen a görbe út egyenessé,
a göröngyös simává:
és meglátja minden halandó Isten
szabadítását.*

Aki az Isten tolmácsaira figyel, az fel tud tölteni egy szakadékot: a vallásos meg a nem-vallásos ember között meredőt. Azt, hogy az egyik a túli, a másik pedig az itteni világról beszél. Az Isten tolmácsára figyelő ember jól tudja, hogy itteni szakadékot kell feltöltenie, itteni ösvényeket kell egyengetnie, itteni halmokat kell elhordania, itteni szabadítást kell megtapasztalnia.

Aki Isten tolmácsára figyel, az a létező szocializmus bukása után sem cserél eszmét és eszményt. Az bizony többet akar, minthogy a Hegyeshalom és Békéscsaba között élőket beügyeskedje a magas szintű fogyasztás észak-atlanti paradicsomába. A Hadkötelezettséget Ellenzők Ligájának minapi közgyűlésén egy idősebb hölgy szájából hangzottak el az alábbi szavak: "Tudatformálásra van szükség, ha a Föld milliárdnyi éhezőinek sorsán fordítani akarunk; arra, az osztozás jézusi gondolatát megérteni és magukévá tenni akarás érdekében is. A szegény asszony példázatát csak az tudja érteni és utánozni, akinek mélyen benne él tudatában és a szívében is, hogy nincs magántulajdon. Nincs, mert amit

birtokolni vélünk, azt Istentől csak sáfárkodásra kaptuk, és mások javára kell sáfárkodnunk vele. Ebből az alapmagatartásból nőhet ki az óhajtott Bokor-Jeruzsálem".

Ismételgetem, ízlelgetem testvérem szavát: Bokor-Jeruzsálem, Bokor-Jeruzsálem. Ady Endre írt valamikor cikket a korroboriról. A korrobori afrikai törzsi tánc. Két törzs egyesülésekor táncolják. Ez teszi a kettőt egygé. Ady arra gondolt, hogy magyarnak és zsidónak kellene eljárnia e táncot. Én többre gondolok. Kevés nagyobb tragédiája van kultúrkörünk történetének, mint a zsinagógának és Jézus mozgalmának (az egyház) kettészakadása. Nem lehet egyesülnie az emberiségnek Isten és ember szeretetében, amíg ez a szakadás fennáll. Útjába fekszik minden nemesnek. A jó pápa, XXIII. János megtette már ez irányban az első lépést. Folytatódnia kell, hogy legyen második és legyen végső lépés is. Nem tudnak eljönni Sionhoz a nemzetek megtanulni Isten szeretet-törvényét, amíg nem lesz Jeruzsálem újra közös anyánk: zsidóké is, keresztényeké is. Mért maradjon kettő, amit Isten egynek akart, s aminek megbontására Jézus sohasem gondolt? A Bokor-Jeruzsálem nem egy népé, nem egy vallásé, hanem a diszkriminációt nem ismerő szereteté.

(Bokor Jeruzsálem)

Hiszek az egy Istenben.

- Hiszem, hogy nem volt soha kezdete, és nem lesz soha vége.
- Hiszem, hogy időtlenül létezik.
- Hiszem, hogy láthatatlanul és tapasztalhatatlanul létezik, és hogy nem olyan, mint a látható és tapasztalható világ.
- Hiszem, hogy nincsen létrehozó oka, mert időtlenül és anyagtalanul önmagától létezik, Ő az önmagában való Élet. És Tőle van minden, ami van, élettelen és élő, és minden Tőle kapta a létezését. Ő a teremtető oka mindennek, ami van.
- Hiszem: hogy az Isten – szeretet.
- Hiszem, hogy az Ő senkitől sem kapott, időtlenül birtokolt élete – a szeretet élete.
- Hiszem, hogy az Ő élete a szeretet közösségi, családi élete.
- Hiszem, hogy az Isten időtlenül odaadja teljes önmagát.
- Hiszem, hogy aki odaadja önmagát, az az Atya.
- Hiszem, hogy akinek odaadja önmagát, az a Fiú.
- Hiszem, hogy az, akit az Atya odaad a Fiúnak – az a Lélek.
- Hiszem, hogy a mindent odaadás nem áll meg a Fiúnál.
- Hiszem, hogy az Atyától a Lelken keresztül, s ezzel a Lélekkel megajándékozott Fiú visszaadja teljes önmagát az Atyának.
- Hiszem, hogy a Fiúévá lett Lélek eközben visszaáramlik az Atyához.

- Hiszem, hogy ebben az időtlen és szünetet nem ismerő áramlásban áll fenn az Isten szentháromságos élete.
- Hiszem, hogy ebben a szeretetkörforgásban kielégül az Isten adásigénye és kapásigénye is.
- Hiszem, hogy az Istennek ennek következtében nem hiányzik semmi.
- Hiszem, hogy így birtokolja az oszthatatlan lételjességet, az isteni mindent.
- Hiszem, hogy ebben a mindent adó közösségben az Isten mértéket nem ismerően boldog.
- Hiszem, hogy nem hajthatja Őt semmi kényszer.
- Hiszem, hogy tökéletesen szabadon adja oda magát teljesen és mindenestől.
- Hiszem, hogy a Fiú testet öltött és közöttünk élt.
- Hiszem, hogy azért jött el, hogy az ember számára hallható emberi nyelven elmagyarázza nekünk, hogy az Isten szeretet, és éppen ezért az embernek a szeretetre kell rátennie életét.
- Hiszem, hogy megmagyarázni jött nekünk, hogy az Istenhez, a szeretethez akármi áron is hűségessnek kell maradnunk.
- Hiszem, hogy meghalt értünk, hogy a hűség feledhetetlen példáját mutassa nekünk.
- Hiszem, hogy a szeretetre tanítva és élénk élve azt, hathatós erővel megújította bennünk az Isten életét.
- Hiszem, hogy Jézus benne van azokban, akik szeretik őt.
- Hiszem, hogy benne vannak mindazok, akik, szeretik őt.

- Hiszem, hogy Jézus és az ember egymásban levése erőt ad az embernek a szeretetre.
- Hiszek abban a leányban, aki egészen rábízta magát az Istenre.
- Hiszek abban, hogy a feltámadás kétségtelenre bizonyította Jézus minden szavát. Ezért hiszek abban, hogy a hit annyit jelent, hogy igaznak tartom Jézus minden szavát.
- Hiszek abban, hogy hinni annyit is jelent, hogy hűségesen odarendezem életem a jézusi tanításhoz, a szeretethez.
- Hiszek Jézus szavának, s ezért hiszem, hogy életem egyetlen feladata, hogy visszaszeressem az engem Önmagát odaadva, Golgota-áron is megszerető Istent.
- Hiszek abban, hogy szeretnem kell az Istent. Átölelve őt minden képességgemmel. Nem úgy, mint tikkasztó nyárban a patak hús vizét, nem úgy, mint amikor az ember átöleli szerelmesét. Nem a hús és vér képességeivel, de azzal a maradéktalan értelmi-akarati-érzelmi hűséggel, amely barátot baráthoz fűz.
- Hiszem, hogy Jézus barátjának akar engem, és hiszem, hogy nincs különb élethivatásom, minthogy egész életemmel igent mondjak erre a hívásra, és barátja legyek annak az Istennek, aki magamhoz hasonló emberként élt közöttünk, hogy megkönnyítse számomra e felkínált barátság elfogadását és teljesítését.
- Hiszem, hogy csak akkor lehetek Jézus barátja, csak akkor szerethetem vissza az Istent, ha

- igyekszem Hozzá hasonlítani. Mindenekelőtt abban, hogy Ő mindenkit, minden embert szeret.
- Hiszem, hogy minden embert szeretnem kell.
 - Hiszem, hogy nem tekinthetek senkit sem ellenségemnek.
 - Hiszem, hogy nem lehet számomra egyetlen ember sem közömbös.
 - Hiszem, hogy minden embert felebarátomnak kell tekintenem, az ellenségemet is.
 - Hiszem, hogy nincs más hivatásom, mint hogy minden embert, akivel csak találkozom, testvéremmé tegyek – a szeretetben.
 - Hiszem, hogy aki szeret, az ad.
 - Hiszem, hogy élethivatásom az adás. Életemben minden egyéb csak foglalkozás lehet, de a hivatásom: az adás. Azt kell adnom, amim van: jó szót, mosolyt, pénzt, időt. Mindazt, amit munkával, szeretettel megszereztem.
 - Hiszem, hogy adnom kell annak, aki kér.
 - Hiszem, hogy adnom kell annak, akit testi vagy lelki ínségben találok: kéretlenül is.
 - Hiszem, hogy adásaimnak nincs felső határa.
 - Hiszem, hogy az adásban nincs elég, csak még tovább.
 - Hiszem, hogy mindentadásra teremtet meg az Isten, aki Maga a Mindentadás.
 - Hiszem, hogy szegénnyé kell tennem magam felebarátaimért, hogy testvérüknek tekinthessenek.
 - Hiszem, hogy azt is szeretnem kell, aki bánt.
 - Hiszem, hogy nem szeretem azt, akit visszabántok.

- Hiszem, hogy ki kell törölnöm szótáramból ezt a szót: jog.
- Hiszem, hogy nem az a hivatásom, hogy megbüntessem a bűnösöket. Sem a rám támadókat, sem a másokra támadókat.
- Hiszem, hogy a bántásokat csak a mindent eltűréssel lehet kevesbíteni az emberiség életében.
- Hiszem, hogy a Golgota vállalásával is példát adott nekem Jézus.
- Hiszem, hogy vállalnom kell a magamat meg nem védés következményét: az üldözöttséget is.
- Hiszem, hogy aki szeret, az szolgál.
- Hiszem, hogy nekem is vissza kell utasítanom a pusztai Kísértőt.
- Hiszem, hogy nekem is el kell menekülnöm azok elől, akik „királlyá” akarnak tenni engem.
- Hiszem, hogy nekem is közembernek kell lennem, mint a názáreti Ácsnak, mint fizetés nélküli Vándortanítónak.
- Hiszem, hogy csak akkor tudok szolgálni, ha nem uralkodom.
- Hiszem, hogy akkor tudok csak adni, és sohasem venni, ha kisember vagyok.
- Hiszem, hogy akkor tudok csak simogatni, és sohasem ütni, ha a társadalom kicsinyei között vagyok.
- Hiszem, hogy Isten csak akkor tud barátjává választani, ha olyan kicsiny vagyok, mint ama názáreti ismeretlen falusi kislány.

- Hiszem, hogy vállalnom kell a jézusi szolgálat feltételét: a társadalmi kicsinységet és az alulértékelést.
- Hiszem, hogy akit nekem az Isten élettársul rendelt, mindenki előtt kell szeretnem.
- Hiszem, hogy csak olyat rendelt nekem, aki velem együtt akarja járni a jézusi szeretet útját.
- Hiszem, hogy az Istent ölelem át, amikor őt ölelem.
- Hiszem, hogy kettőnk szeretetkapcsolatát a maga szentháromságos szeretetélete boldogító földi másának akarta számomra.
- Hiszem, hogy a gyermek, a népes család életbe hívása és Istennek nevelése az én első és legalapvetőbb feladatom élethivatásomnak, a szeretetnek a gyakorlásában – elválaszthatatlanul egy ez a család a hitvesi szeretettel. Csak így lehet kedves az Istennek az ölelés: csak ha termékeny a szeretet.
- Hiszem, hogy az Isten munkára teremtette az embert.
- Hiszem, hogy nekem is el kell végeznem a magamét annak érdekében, hogy megtermelődjék, és szolgáltatódjék az, amire embertársaimnak, magamnak is szükségünk van.
- Hiszek a szentségekben.
- Hiszek a keresztségben és a bérházban, amely újra és újra lepecsételi a hívőt, a Krisztus útján járni akarót Isten számára.
- Hiszek a bűnbánat szentségében, mert az Isten minden bűnbánónak megbocsát, és mert emberi

szóval is hallani akarom testvérem ajkáról az isteni megbocsátás szavát.

- Hiszek az Oltáriszentségben, amely táplálja bennem a szeretetet, a bennem levő krisztusi életet.
- Hiszem, hogy a házasság és az egyházi rend szentsége erőt ad, hogy abban, amit választottam, végig kitartsak.
- Hiszem, hogy a nagybetegek szentsége megerősít földi életutam utolsó órájában.
- Hiszek a békében, amelyet Isten mindig megad azoknak, akik az Ő útján járnak.
- Hiszek Jézus békéjében, amely el nem hagyja az embert kísértésben, betegségben, börtönben, sőt a Krisztusért vállalt halál előtti órában sem.
- Hiszek Jézus ügyének történelmi diadalában, hogy valósulni fog a történelmi jövőben az, amit megígért: vetése növekedni fog, kovásza megkeleszti ezt a világot, a mustármag fává nő és lombot ereszt, és nem lesz lobogó, amely magasabban szállna a jézusínál.
- Hiszek a történelmi diadal ma is tapasztalható jelében: hogy százannyi testvérem és nővérem lehet, ha le tudok mondani a csak magamra gondolásról, ha másokért akarok élni.
- És hiszek az imádságban, amely erőt ad a szeretetre, és megnöveli karom erejét.
- Hiszek az imádságban, amely elér oda is, ahová nem tudok eljutni. Mindazokhoz, akiket szeretek, s akikért megteszem, vagy megtenném, ha tehetném, mindazt, ami a szeretetemből telik.

- Hiszek az imádságban, amely a szeretet láthatatlan sugárzásával egyetlen fényerőterré teszi a világot, amelynek világosságában Jézus felé találhatnak, akik még a sötétben bolyonganak.
- Hiszek a boldogságban, amelyet egyedül a Szeretet adhat az embernek ebben, és az eljövendő világban. Ámen.

(Fatimai hiszekegy)

Istenem, odaadott ember akarok lenni a kedvéért. Azért, mert elhiszem a kinyilatkoztatásból, elhiszem a szívem mélyén is élő kinyilatkoztatásból, hogy szeretsz engem. Szentté akarok lenni. Nem akarok nemet mondani Isten felszólításaira. Nem akarok alibit keresni. Nem akarom azt mondani, hogy Uram, ma még nem, majd holnaptól kezdve. Ha szentté akarok lenni, akkor ma lépek. Istenem, mi választ el Tőled? Te nem választod el Magadat tőlem. Mi az én életemben az, ami elválaszt engem Istentől? Ezt kell világosan meglátni, s azután megtenni a kellő intézkedéseket, szaggatni, vagy korlátokat vonni, gyomlálni és irtani, ahol szükséges. Ez a lelkigyakorlat feladata. És ennek a feladatnak a megoldására, erre kell a csend.

(Lelkigyakorlatos elmélkedések)

Istenem, Te vagy a szeretet. A Magad képére teremtetél engem, és meghívtál isteni szereteted életébe, nincs más vágyam, csak az, hogy a Tied legyek. Értelmem Téged keres, akaratom Feléd siet, szívem Neked örül.

Atyám, köszönöm az életet és a szabadságot, s köszönöm, hogy odaadtad értem Egyszülött Fiadat. Jézusom, köszönöm a szeretet tanítását, s köszönöm, hogy odaadtad értem az életedet. Szentlélek Úristen, köszönöm az Élet leheletét, s köszönöm, hogy szívemet templomoddá tetted.

Szeretetedre életem minden órájában a szeretet legyen a válaszom. Én is szüntelenül csak adni akarok, Istenem. Tanításod alakítsa át gondolkodásomat, gondolkodásom pedig az életemet. Mindenkinek mindene akarok lenni. Örömöm csak az legyen, hogy szolgálhatok. Senkit sem bántva, vissza sem bántva, bocsánatot kérve és megbocsátva keresem a Te békédet. Békédet és örömdöt szívemben megőrzöm akkor is, ha a szolgálat kicsivé, az adás szegénnyé, a szelídség üldözötté tesz, miként Téged, Jézusom.

Fogadom, hogy hűséges leszek Hozzád, egészen a halálig.

Veled kezdem és zárom minden napom. Testeddel és véreddel táplálom a Tőled kapott isteni életet. Nem állok meg az úton soha, a mércét egyre magasabbra teszem. Minden este eléd állok, Uram, és számon kérem magamtól: adtam-e időt, pénzt, szeretetet; eleget adtam-e, többet adtam-e, mint tegnap.

Ígérem, hogy hűséges leszek Egyházadhoz. Tőle kaptam mindent: általa ismertelek meg Téged, Jézusom. Mindig a Te arcodat keresem benne, és egész életemet szolgálatára szentelem. Szavaimmal, apostoli életemmel úgy akarlak képviselni, hogy embertársaim eleven tagjai legyenek a Testnek, melynek Te vagy a Feje.

Nem akarom vezető nélkül járni utadat, hogy míg másoknak hirdetem az Örömhírt, magam el ne vesszek. Nem akarom becsapni magamat, rábízom tehát törekvéseim ellenőrzését egy testvéremre, hogy ne engedjen megállni, visszacsúszni, vagy letérni az Útról.

Tanúságot akarok tenni Rólad, Jézusom. Családom legyen a szeretet otthona. Munkahelyemen és bárhol másutt legyek jel, hogy Rád ismerjenek rólam az emberek. Te magad köré gyűjtötted a Tizenkettőt, én is egész szívvel testvére akarok lenni azoknak, akikkel együtt küzdök Országod megvalósulásáért. Ígérem, hogy őket sem jóban, sem rosszban el nem hagyom. Segítségükkel akarom olyanná formálni magam, amilyennek Te szeretnél engem, Jézusom. Hűséges maradok a közösséghez, hogy mindig hűséges lehessenek Hozzád és így eljussak a Szentháromság szeretetközösségébe.

Ámen.

(Hűségima)

Az Isten létezési módja különböző az emberétől, de az Isten léttartalma, a szeretet, Jézus által és a Lélek által beleömlött szívünkbe, s ez léttartalmi azonosságot eredményezett bennünk az Istennel. Ugyanez a szeretet az ember és az emberi létezési módot magára öltő Fiú között létezési módbeli és léttartalmi azonosságot is – összefoglalóan: létazonosságot teremtett. Ebből, mint hordozóból kiindulva, a jelenségek, tevékenységek síkján meg kell születnie a magatartásbeli azonosságnak is, amely a maga részéről nemcsak előzménye, de szükségképpen feltétele is a sorsazonosságnak, mind a nagypénteket, mind a feltámadást illetően. Létazonosság, magatartásbeli azonosság, sorsazonosság... belénk ivódott már ez a három tétel.

(A magatartásbeli azonosságról)

Akárhogyan is van, az ember haláláig útban van a jézusi nagykorúság felé, hetvenéves korunkban sem birtokoljuk a tökéletességet, az életszentséget, hanem csak megyünk feléje. Ebben nincs különbség a tíz-, a harminc-, a negyven-vagy hetvenévesek között. Mi a tartalma ennek a tökéletességnek, életszentségnek? Nem mi találtuk ki. Jézus a mai evangéliumi szakaszban is világosan beszél róla. A nóta vége Jézus, István vértanú vagy más tanítvány esetében mindig egy: hatóságok elé hurcolnak titeket énmiattam. Ha egy mindent összefoglaló szót kellene

mondanom, ezt mondanám: Mindent adás és mindentadási készség nélkül nincs kereszténység, nincs jézusi tökéletesség és életszentség.

(A vértanúk magabiztosak)

A nagykorú ember Istennek sem "engedelmeskedik", hanem hallgat a meggyőződésére vagy meghasonlik önmagával

Helyes lehet-e, ha így állnak a dolgok, tanulmányunk bevezető mondata? Helyes-e engedelmeskedni Istennek? Isten akaratát teljesíteni feltétlenül helyes, hiszen ez a teremtmény rendeltetése. Csakhogy ahhoz, hogy a nagykorú ember teljesíthesse Isten akaratát, önnönmagában kell felismernie, hogy mit kíván tőle ez az isteni akarat. Ezenfelül ezt az isteni akaratot, ennek tartalmát a maga számára feltétlenül és egyedüli jónak kell elismernie. Nem nagykorú embernek (gyermek vagy infantilis, infantilizált felnőtt) Isten parancsát rendre egy másik ember mondja meg. Az is lehetséges, hogy elsősorban az immanens vagy/és transzcendens szankcióktól félelem alapján dönt a nem nagykorú (mert infantilis) ember a parancs teljesítése mellett. E kiskorú ember esetében tehát a már látott képlettel találkozunk: a parancs—szankcionálás—engedelmesség képletével, melyet a Sátán Országa jellemzőjének találtunk.

Nagykorú emberek esetében viszont a környezet hatására is megismert isteni "parancs" — az

istengyermeki lét törvénye, a szeretet interiorizálódik: létének törvényét ismeri fel benne. Azaz tudja, hogy a parancsban hozzá eljutó isteni akarat teljesítése jelenti számára az életet (zwh). Ez a tudás legbelsőbb, személyes tudása. Belülről is hallja a "parancsot" élete kivirágoztatása törvényeként. S hallgat reá..., ahogyan a szállítómunkás is hallgat a brigádvezető parancsára—javaslatára, mert jónak tartja a gépfelrakásnak a brigádvezető által előterjesztett módját. Nem beszélek tehát az isteni parancs esetében sem engedelmeskedésről, hiszen "engedelmeskedve" itt olyasmit teszek, amit én magam helyesnek tartok. Engedelmeskedésről csak akkor beszélhetek, ha valami olyat teszek, amit nem tartok helyesnek, és mégis megteszem. Hallgatok tehát az Istenre, mert azt, amit kíván tőlem, én magam helyesnek ismerem fel.

Jézus tehát a Getszemáni kertben birkózik ugyan magában az isteni akarral, amely életelveszejtést kíván tőle, de nem engedelmeskedik. Azért nem engedelmeskedik, mert imádsága végén eljut oda, hogy elfogadja a maga akarataként Isten immár általa is helyesnek látott akaratát: "Mindazonáltal ne az én akaratom, hanem a tiéd teljesüljön... Legyen meg az akaratod! [Lk 22,42; Mt 26,42] Nem az Atya kényszeríti rá Jézusra a maga akaratát, hanem Jézus belülről azonosul az Atya akaratával, amelyet élete legbensőbb törvényének ismer fel annak ellenére is, hogy ez az élettörvény a golgotai halál útján vezet el Őt az életbe. Még világosabb ez a benső azonosulás a jézusi birkózás jánosí változatában: "Atya, ments meg engem ettől az órától! De hát ezért jöttem, ezért az óráért!" [Jn 12,27] Jól látható a belső azonosulás

azzal az Atyával, aki Jézus számára nem olyan Valaki, aki Jézuson kívül van, hanem belül. A Fiú ugyanis egymásban-levésben van az Atyával. Tehát az Önmagában benne levő Atyának a parancsszavára, akaratára hallgat. Hallgat reá, mert képtelen belemenni a vérengzésbe, képtelen tizenkétezred anglyalt kérni, bár vért kell verítékeznie ahhoz, hogy ne kérjen. A keresztről nem száll le. Nem menti meg magát, bár meg tudná menteni magát. Így jár el, mert az akarata belesimult az Atyáéba, mert hallgatott Reá, mert az Atya akarata az Ő legbensőbb személyi akaratává lett.

Nemcsak a Fiú van egymásban-levésben az Atyával. Az ember is egymásban-levésben van a Fiúval. A Fiún keresztül az Atyával is. Kettejük Lelkével is. Az ember egymásban-levésben van Istenével, amíg nem tesz ellene és Ellene. Ezért aztán az ember önmagával van harmóniában, amikor harmóniába kerül Istenével. Amikor az ember teszi Isten akaratát, Isten benne-magában megszólaló Lelkére hallgat. Birkóznia kell ugyan ezért az egyetértésért, de módja van eljutnia a birkózással az egyetértésre Istennel. Nem nevezhetjük engedelmességnek: tenni azt, aminek a helyes voltáról meg vagyunk győződve. Magamnak nem engedelmeskedem, hanem követem meggyőződésemet, mert Isten hozzám intézett szavát helyesnek, nekem valónak, jónak, életre-vezetőnek ismerem fel.

Amikor viszont szembe kerülök a magam meggyőződésével, nagyon rosszul érzem magam. Akkor is, ha valakik megdicsérnek és megjutalmaznak ezért. És akkor is így van ez, ha nem hiszek a túlvilágban, és ily módon a túlvilági

büntetéstől félelem sem magyarázhatja lelki közérzetem tönkremenését. Amikor hűtlen leszek a meggyőződésemmel — akár istenhívőként, akár ateistaként —, rongy embernek érzem magam. Engedetlen lettem önmagammal szemben? Szófogadatlaná lettem? Értelmetlen beszéd ez, hiszen önmagam önmagamhoz intézett legbenső szavát nem fogadtam el. Ez az ember belső, belülről meghasonlása. Ez a szubjektíve átélt bűn. Bűnnek élem meg, akármit is tanít bárki más e tetteimről, amelyet én bűnnek élek meg. Szembe kerültem meggyőződésemmel. Ez az a meghasonlásom, amelyen csak a bűnbánat, a megtérés, életem megjobbítása segíthet, tehát az újra felzárkózás meggyőződésemmel.

(Erény-e az engedelmisség?)

Nem csodálom a vámszedőket és bűnösöket, hogy igyekeztek meghallgatni Jézus prédikációit. Mert nem arról prédikált nekik, hogy hagyják már abba a bűnözést, tegyék már rendbe az életüket, végezzenek életgyónást, szűnjenek meg a becsületes és jólfésült embereket megbotránkoztatni életükkel, meg a többi. Nem mondott semmi ilyent. Hanem arról beszélt, hogy az Isten nem sokat törődik a 99 igazzal. Otthagyták őket a pusztában. Az egy elveszett bárány érdekli őt. Annak megy utána, aki elveszett. Minden

ág megtépi, tüske megszaggatja, s bolyongva keresi a pusztában az elbolyongott bárányt, a sziklák és bozótok között. A bárányt, aki már nem is képes kikeveredni átláthatatlan körülményei rabságából, csak magatehetetlenül vergődik a bozótok kusza szövevényében. Aztán megtalálja, s a már járni sem képes kicsi állatot a vállára veszi, s haza viszi. Össze is hívja nagy-nagy örömeiben a barátait, meg a szomszédait: Örüljetek velem, mert megtaláltam azt, aki elveszett. Ilyen az Isten.

S a vámszedők és bűnösök tudták, hogy róluk szól a prédikáció, ők az elveszett bárány. Kurvák és vámszedők, sánták és bénák, házasságtörők és rablóktól kifosztottak, az élet hajótöröttei, akik az Isten számára előbbre valók, fontosabbak mindenkinél. A diszkrimináltakról szól a prédikáció, mert az anya is a hülye gyerekét szereti jobban. Az Isten sem azokkal foglalkozik, akiknek semmi szükségük sincs rá, mert van ruhájuk, lakásuk, autójuk, bankszámlájuk. Figyeljétek a felsorolást, amit a Keresztelőnek üzen: *a vakok látnak, a leprások megtisztulnak, a süketek hallanak, a halottak feltámadnak, és a szegényeknek hirdettetik az evangélium.* Az Istent és az ő tolmácsát s annak tanítványait csak a marginalizáltak érdeklik igazán. Valami más világról álmodik, amelyben nincsenek marginalizáltak. Az Isten világáról, az Ő Országáról. De hát akkor minek imádkozott Jézus egy egész éjszakát a tizenkettő kiválasztása előtt? Marginalizáltak találhatott volna minden faluban tizenkettőt! A Tizenkettő nem volt marginalizált. Azokat arra választotta ki, hogy megmagyarázzák a marginalizáltaknak, hogy az Isten preferálja ezeket a

marginalizáltakat. S arra választotta ki, hogy vele együtt dolgozzanak értük. Az volt a dolguk a kiválasztottaknak, hogy gyógyítsák meg a betegeket s mondják, hogy elközelgett hozzájuk az Isten és az ő Országá. Isten is, Jézus is meg minden tanítványa a marginalizáltakért van, Gromon András népnek ezt nem kell magyaráznom, mert előbb segítették a dévai gyerekeket, mint én.

Jézus nem királya mindenkinek. Jézus csak azoknak a királya, akik megteszik, amit Ő tanított nekünk. Akik nem teszik meg azt, amire tanított minket, azoknak nem királya, azok átkozottak. Ezek az átkozottak mennek az örök tűzre, amely készült az ördögöknek, az

ördögök munkatársainak és mindazoknak, akiknek más a magatartásuk, mint amit Jézus vár el azoktól, akiknek tudomására jut az ő szent akarata. Így aztán nem mindenkinek a királya, hanem csak azoknak, akik Jézus kívánságaihoz igazítják életüket. A mai evangéliumban Jézus hat dolgot kíván tőlünk:

1. Aki éhezik, annak adjunk enni.
 2. Aki szomjazik, annak adjunk inni.
 3. Akinek nincsen szállása, azt fogadjuk be.
 4. Akinek nincsen ruhája, azt lássuk el ruhával.
 5. Aki beteg, azt látogassuk meg.
 6. Aki börtönben van, módoljam ki a börtönparancsnokságnál, hogy meglátogathassam.
- Ezek után számba veszem egy tanszékvezető tétéleit, melyeket erről a mai ünnepről írt.

1. *Jézus legyőzte a halált* - Nem győzte le, mert ugyanúgy halunk meg, mint Jézus előtt, ugyanúgy jobbra állítódunk, vagy balra, mint Jézus előtt.

2. *Jézus megújította egész életünket.* - Csak akarta megújítani, de rajtunk fordul, hogy megújítjuk-e azt.
3. *Jézus megváltotta az egész világot.* - Nem lehet senkit sem megváltani. Isten akaratából maradunk szabad emberek, amilyennek Isten megteremtett, és szabadságunkat felhasználhatjuk jóra és rosszra. Tegnap, ma és holnap a világ végéig.
4. *Jézus minden bűnösnek királya* - Nem csak a bűnbánó bűnösöké.
5. *Jézus minden emberi nyomorúság királya.* - Nem lehet állapotoknak a királya senki, csak személyeknek lehet királya Jézus vagy akárki.
6. *Jézus legyőzte bűnt.* - Mindenki legyőzheti a maga bűnét. Én is a magamét. Jézus nem győzheti le sem a te, sem az én bűnömet.
7. *Dicsőíthetjük Jézust minden sötétségben, halálban, bűnben, nyomorúságban.*
- Dicsőítés helyett inkább tegyük a mai hat jónak valamelyikét. Ezekkel kikerülünk sötétségből, bűnből, halálból, nyomorúságból.
8. *Jézus királyságának titka, hogy benne találhatjuk meg magunkat.* - Jézus nem titkolódzott. Nyíltan megmondta, hogy megtaláljuk jobb oldalra állított önmagunkat, ha tesszük a jót.
9. *Jézus királyságának további titka, hogy benne nyerjük el a megváltást.* - A megváltás nem ötös lottó. - Magunknak kell tennünk érte a mai hat jót.
10. *Még további titka, hogy Jézusban mondhatjuk ki, hogy "Atyánk"* - Jézus előtt is tudhattuk, hogy Isten az Atyánk.

11. *Legmélyebb titka, hogy magára vette bűneinket.*

- Az én bűnömet nekem kell hordoznom, s magamnak kell abbahagynom a vétkezést, és minden rendben lesz ennek következtében.

12. *... hogy magában hordozza minden fájdalmunkat.* - Ezt az egyet elhiszem, mert annyira szeret mindnyájunkat

13. *... hogy győztesen jelen van minden sötétségünkben.* - Nem értem, hogyan lehet valaki jelen az én sötétségemben, még hozzá győztesen.

14. *Bűneinket saját testében felvitte a keresztfára.* - Nem. Kaifás, Pilátus és a többi urak bűne vitte fel Jézust a keresztfára.

15. *Jézus sebei szereztek nekünk gyógyulást.* - Jézus azt tanította nekünk, hogy akkor gyógyulunk meg, hogyha hisszük, hogy ő megtud gyógyítani minket.

16. *A mi gonoszságaink miatt törték össze.* - Nem. Az urak gonoszsága következtében törték őt össze az urak.

17. *Szenvedései sokakat istennektetszőkké tett.* - Nem. Jézus szenvedései következtében csak Jézus lehet istennektetszővé. Mi csak a magunk Istenért vállalt szenvedésünk következtében válunk istennektetszővé.

18. *Krisztus keresztyében beteljesedett a megváltás.* - Nem. Krisztuskeresztje által teljesült Kaifás akarata, s példát kaptunk rá, hogy halálbüntetés ellenére is hűségeseeknek kell maradnunk Isten parancsaihoz.

19. *Jézus a maga szenvedései és halála által él abban, akit így szeretett, az emberben.* Nem. Csak abban az emberben él Jézus, aki maga is úgy viselkedik, mint Jézus.

20. *Titok, hogy Krisztus minden ember királya.* - Nem, hanem tévedés, mert Jézus csak azoknak a királya, akik Hozzá hasonlóan viselkednek.

21. *E húsz tétel erejében igaz, hogy amit másokkal szemben teszünk, azt tesszük Jézussal is.* - Nem. E húsz téves tétel ellenére igaz ez az állítás.

Egy másik mai tanszékvezetőhöz odament harminc esztendővel ezelőtt az ilyesfajta tételek miatt egy fiatal Bokor-tag, és ezt mondta neki: Tisztelendő úr, Jézus nem ezt tanította. A válasz erre ez volt. Jézus néptanító volt, én pedig teológiai tanár vagyok. E válasz ellenére az a fiatalember azóta sem váltott át a néptanítótól a teológiai tanárhoz.

Adjunk hálát érte az Istennek!

Egészen más kérdés, hogy a szeretet-Isten, hogyan mondhat valakiket átkozottaknak. Azt gondolom, hogy ez ugyanaz, mint a balga, a bolond. Magukat teszik bolonddá. Magukat teszik átkozottá. Isten mondhatná róluk azt is, hogy szerencsétlenek. Mindez csak

következménye a szabad akaratunknak. Ezt pedig azért adta nekünk Isten, hogy részesei lehessünk az o szentháromsági szeretet-életének. Már itt is, a Földön. Halálunk után pedig odafent Nála, az örökkévalóságban. Amen

(Jézus királysága)

A XII-XIII. századra aztán virágba borult a középkor. A szorosan vett egyházi műveltségen kívül kivirágzott a népi nyelvű világi irodalom is. A provençe-i dal, *chanson de geste*-ek, *Parsival*, Walther von der Vogelweide a hagy útjelzők A világi műveltség kivirágzásával azonban együttjárt a világba való belefeledkezés. A későbbi keresztes hadjáratok elfajulása, Gottfried von Strasburg *Tristan und Isolde*-jének atmoszférája érzékelteti ezt a világias lelkületet. A XIII. században feltűnik Assisi Szent Ferenc alakja, aki a lovagi kalandokban és szerelmekben tobzódó világ szemét a szenvedő Krisztusra irányítja és a korai középkor szellemétől elütő, új szellemet hoz, melyet, ha az előzőnek skolasztika a neve, misztikának nevezhetünk. A korai középkori szellem, a skolasztika a monachális szerzetek világnézete, a misztika a koldulóké. Az Isten-élményben a skolasztikáé a *félve-tisztelés*, a misztikáé a *szívre borulás*. A skolasztika súlyos fogalmakkal és latin nyelven dolgozott, a misztika egyszerű szavakkal a nép nyelvén szólott. A korai középkor templomában, hol sokszor magasan állott a szentély, a pap fenséges és titokzatos nyelven közvetítette a lélek imáját Istennek; a misztika a lelket ég felé húzó templomaiban közvetlen Isten-élményhez akarta segíteni. A pompás latin nyelvű himnuszokat felváltotta az elmélkedés, mint uralkodó műfaj. Röviden: a misztika az Istenhez való közvetlen odafordulás és beléolvadás szellemét valósította meg.

(Magyarság és misztika)

A betlehemi éjszaka angyala nemcsak Messiásnak mondja a megszületett Gyermeket, hanem Úrnak is. Izrael mindenekelőtt azt mondotta Úrnak, AKI VAN. Használta azonban ezt a szót a legfőbb evilági hatalom megszólítására is; - főpapjaik pl. így titulálják Pilátust. (Mt 27,63) A görögök (zsidó hitre tért pogányok) Jézus életének a maga evilági királysága szempontjából optimálisnak látszó pillanatában - még tanítványát, Fülöpöt is úrnak szólítják. (Jn 12,21) Olykor szólítja így gyermek az apját, alkalmazott a munkaadót, (Mt 21,29; Lk 13,8; 14,21-2; 16,3) s a feltámadás reggelén Magdolna a kertésznek nézett Jézust. Ez a szó ebben a kultúrkörben nem szokvány megszólítási forma, hanem tekintélyt fejez ki. Zsidók között elsősorban az Istent, pogányok között elsősorban az evilági ország fejét jelöli. Jézust az Általa gyógyulni akarók, férfi- és nő-tanítványok, Zakeus és a Szikharbeli asszony rendre úrnak szólítják - ellenfelei soha. Azok szólítják így, akik Messiásnak, Királynak, tehát Ország Urának tekintik Őt.

Jézus maga - az Istent, a Sátánt és Önmagát nevezi Úrnak; nem számítva példabeszédeit, melyekben az úrnak mondott munkaadó rendre az Istent példázza. Azzal, hogy az Istent Úrnak mondta, népe hagyományába állt bele. Az a Jézus állította az Isten mellé második Úrként a Mammont, aki ismerte e fogalmat: a Sátán országa. Így Jézus ajkán mindkét

esetben országnak urát jelenti a "kürosz", Isten esetében is, a Mammon esetében is.

(Keressétek az Isten Országát!)

Egy vagy két évvel korábban ment noviciátusba Kaszap István. De nem hozzánk, hanem a jezsuitákhoz. Pár hónap múlva ki is tették onnan a szűrét, valami halálos betegség miatt. Mire én novícius lettem, addigra ő már halva is volt. De a magisztere felkarolta halálában is, és kiadta Kaszap István naplóját, amelyet noviciátusa pár hónapjában írt Kaszap. A kis könyvecske címe ez volt: Szeretettel szenvedéssel... Ehhez hozzájutottunk. Én is. Elolvastam, s megtetszett belőle egy mondat, amire máig emlékszem:

- Legyek meggyőződve róla, hogy elrontottam egész életemet, ha nem leszek szent.

Azért maradt meg bennem ez a mondat, mert pontosan kifejezte, ami maradandóan bennem maradt, vagy csak felerősödött bennem, mikor az oratóriumban megtaláltam az Istent, aki eltöltött magával olyannyira, hogy úgy éreztem, többé felesleges kinyitnom a számat. Tetszett a merész megfogalmazás. Hát én mért vállaltam a fejesugrást? Mért mentem az elmúlt nyáron mindennap misére? Mért áldoztam naponként? Hát nem ugyanezért? Mit jelentett nekem az, hogy szentté akarok lenni? Kialakult bennem egy tétel. Így hangzott: mindaz ami

történik velem, az jó. Mert ha valóban jónak élem meg, akkor ezért jó. Ha meg olyan történik velem, ami nem jó, hanem rossz, akkor elfogadom, felajánlom Istennek, s ettől jobb lesz, mint az, amit önmagában is jónak érzek. Akkor ez valódi lelki kincs, ami nagyobb és magasabb rendű örömmel tölt el, mint az, ami csak egyszerűen jó. Amikor letolják az embert, amikor valami kellemetlen ér; minden negatívum, ami csak történik velünk, jóvá válik, ha elfogadjuk s felajánljuk Istennek. Ezzel a benső bukfencsel az öröm forrásává lesz, Istennel találkozás, kettőnk kapcsolatának mélyülése. Elkezdtem megszeretni lelkikönyveket olvasni. Sajnos a címükre sem emlékszem már, pedig volt egy vastag lelkikönyv, amelyet a következő években még kétszer is elolvastam. De jól emlékszem Sík Sándor Alexiusára, erre a novicius-lelket dajkáló csudálatosan szép verses drámára, melynek főhőse, Szent Elek otthagyja ifjú feleségét Krisztusért, és csak évtizedek múltán tér haza, és koldusként és ismeretlenül él felesége háza mellett.

A lemondás az, ami megszületik a feleségről? Ilyen egyszerűen? Nem. Istennel találkozásom előtt annyi bajom volt a noviciátusi étellel, hogy eszembe se jutott az a mátyásföldi lány, akinek kezét megcsókolhattam '36 húsvéthétfőjén. A találkozás után pedig kinyílt számomra egy új világ: szentté akarok lenni, s ezért nem jutott eszembe kézcsók, strand, HÉV-kaszinó. És e teljes eufóriám kellős közepén mégis történt valami. Betört ebbe a nő nélküli paradicsomba valami, amit eddig még nem ismertem.

(Önéletírás)

És Jézus hogyan csinálta? Úgy, hogy nem volt oldalirányú, horizontális kapcsolata; nem volt, akivel ilyen konfliktusba kerülhetett volna. Vertikális kapcsolatai voltak csak. Kapcsolata az Atyával: nem panaszkodott rá, s belesimult az akaratába. Kapcsolata a tanítványokkal - ez is vertikális kapcsolat volt. Nem fogtak valakik pártot ellene, nem fogott ő sem valakikkel pártot valamelyikük ellen. Abszurdum lett volna! Analógia: anyánk összefog valamelyikünkkel valamelyikünk ellen - ilyesmit nem ismer a szeretet. A vertikális biztosan nem. Isten nem dolgozik ellenünk. A gyerekei sem dolgoznak ellene. A főpapok-írástudók-vének csoport - ez egyenlő Jézus számára az Isten ellenségeivel. Állandóan rosszat mond róluk. Állandóan, a szemükbe is, a hátuk mögött is. Egyenrangúak és nem ellenségek között merül fel tehát ez az egymást kibeszélési probléma. Testvérek között.

Lehetséges-e a testvériség? Lehetséges a szeretet oldalirányúan? Ide rúg ki a probléma! Azt hiszem. Lehetséges úgy élni, hogy nem szólom meg azokat, akikkel egy társadalomban: családban, közösségben élek! Nem adom fel a reményt. Kész vagyok akárkivel megbeszélni dolgaimat. Nem haragszom meg, ha elmondja, mi van a szívéen ellenem.

Beszélek tücsökről-bogárról, csak arról nem, ami a legfontosabb. Mi a legfontosabb? Hát a szerelem. A szerelem az Isten iránt. Mert ezen fordul a szerzetesi élet. A normális ember keresi a párját, hogy

húzathassa a cigánnyal, hogy Csak egy kislány van a világon.

Amit most mondok, azt a múlt század harmincas éveiben nem tudtam még. csak jóval később. A szerzetesi élet technikákat dolgoz ki, hogy feledtesse az emberrel, hogy az ember magában nem egész, hanem csak fél. Technikákat, hogy el tudja hitetni magával, hogy Istenben megtalálja a maga hiányzó felét. Ha nem lenne a különböző kultúrákon belül is eszmény a szerzetesség, akkor bátrabban mondanám ki... De így is kimondom: ez a szerelem az Isten iránt csak pótolni akarja a pótolhatatlan hiányt. Szerelem-pótlék - a szerzetes istenkapcsolata. S ez olyan mélyen megalázó az Istenre. Istenbe próbálok szerelmes lenni, mert nem húzathatom a cigánnyal. Isten nem lehet pótkielégülés. Hogy milyennek kell lennie az ember kapcsolatának Istenével, csak az mondhatja meg, aki volt emberbe szerelmes, húzathatta a cigánnyal, vagy ma is szerelmes.

Egy nagyon tiszta életű férfi vallotta meg nekem, hogy amikor megismerte a párját, a párja elfedte előle Istennek az arcát. Nem dicsekvésként mondta. Megvallotta, mint bűnét, hibáját. Nem tudom, hogy lehet-e hiba vagy bűn, ami leteperi az embert. Ami ellen nem tud védekezni. Két főparancs van: szeretni az Istent minden erőnkől és szeretni embertársainkat, mint magunkat. És nincsen két főparancs, mert csak egyetlen egy van, s a másik csak párja az elsőnek. Tehát nincs két főparancs, csak egyetlen egy van, a második, a párja: Szeretni embertársainkat, s Isten csak ezt kívánja tőlem a maga számára. Oly egyértelmű ez az ítéletabló

alapján: Amit eggyel tettetek a legkisebbek közül, velem tettétek.

Mit jelent mindez? Csak azt, hogy az szerelmes az Istenbe, aki életét adóan tudja szeretni embertársait. Kezdve a párjával, folytatva gyermekeivel, aztán meg Jézus-mintájú kisközössége tagjaival. Annyival, amennyit csak lát és amennyi csak belefér a szívébe, aztán meg - s most alig merem leírni - Istennel, akit nem is lát, csak tudja valahonnan, hogy van, és ennek az Istennek az az egyetlen kívánsága tőle, hogy szeressen minden rászorulót. Mert Isten biztosan azonos a rászorulóval, ha ez az azonossága a rászorulóval, nem is merítheti ki Isten teljes léttartalmát. De mindenképpen elsőseége van annak, akit látunk azzal szemben, akit nem látunk. S erről dadog az Első János levél is: Ha valaki azt mondaná, hogy szereti az Istent, és testvérét gyűlölné, az hazug. Aki pedig nem szereti testvérét, akit lát, az Istent, akit nem lát, nem képes szeretni (4,20).

Szenvedtetjük magunkat. Keresztre feszítjük magunkat. Elképzeljük, hogy Isten örvendezik annak, hogy az iránta érzett szeretet ösztönzésére falra mászunk kínunkban. Ama hiány következtében, amely hiányérzet azért jelentkezik parancsolóan bennünk, mert Isten férfit és nőt teremtett akkor, amikor a maga képére és hasonlatosságára létet adott az embernek. S az ember csak torzó, ha a férfi nem talál párra, s a nő is az, ha nem talál párra. Mindezt nem tudtam, amikor a harmincas években vágyódtam annak folytatására, ami meglegyintett a noviciátus elején. Amikor eltöltött Isten jelenléte oly annyira, hogy úgy éreztem, dehogy akarok én beszélni többet. Minek, mikor átölelt az Isten?! Oly

régóta várom a csókod, hogy jön-e már - írtam az ötvenes évek közepén a Gyűjtőfogházban egy versemben, amelyből összesen e két sor maradt meg emlékezetemben.

Délutánonként be-betérdepeltem, egy félórára a kápolnába. Egyedül voltam. Senki sem zavart meg, jóllehet hatvannál is többen voltunk, meg együtt lakott velünk egy sereg előjárótanár. Minek térdepeltem be? Vártam, hogy történjék velem valami. Nem történt semmi? De,

erőt kaptam. Biztosan. Mire? Hogy tovább csináljam. Mit? Hát azt, amit kellett. A napirend szerint aludni, imádkozni, étkezni, tanulni, olvasni, s megint előről. Minek? Hát hogy piarista tanár lehessenek, és hogy sok lelket vezethessenek az Istenhez. Minek? Annak megtapasztalására, hogy nála lenni jó. Ezt a tapasztalatot, ennek igazolását szerettem volna elérni a térdeplésekkel.

Megállapítottam, hogy azt az igazolást, amelyre én vágytam a piarista szerzetesi formában nem kaphatom meg. Én csak arra vagyok képes, hogy piarista legyek. Az pedig, amire vágyódtam, azoknak jár jutalmul, akik mindenről le tudnak mondani Istenért. A kontemplatív szerzeteseké, akiknek csak egy feszület, meg egy biblia van a szobájukban, s vezeklő övvel meg egyéb ilyenekkel kínozzák magukat. Én azonban csak arra vagyok képes, hogy a 24 órából még egy felet odaadjak Istennek, és itt térdepeljek a kápolnában. Nagyon szerettem a tudományt, a kultúrát, az irodalmat, a nyelveket, a teológiát is. Mindezeket képtelen lettem volna magam mögött hagyni. Én csak piarista tudok lenni.

Ilyen vagyok. Selejtes. Képtelen vagyok a többre.
Majd holnap délután megint betérdelek egy fél órára.
(Szerelmesnek lenni az Istenbe)

Mosolyogsz reánk Te, emberré lett Isten? De félek ettől a szalmáról jött emberi mosolytól. Miért találsz rendjén valónak, ami semmiképpen sincs rendjén? Felelj nekünk! Ki akarsz fosztani bennünket? Tönkre akarsz tenni bennünket? Szalmára akarsz minket is fektetni? Miért akarsz szegénnyé tenni bennünket? Miért jöttél ide istállóba? Miért jászolban fekszel? Miért állati meleggel melegszel? Miért falusi ács az apád? S ha már nem tudom miféle furcsa ízlésből így csináltad mindezt, legalább kiakaszthatnál egy táblát. Valahogy ilyenformán: Karácsonyi öröm! Megtekintés vételkényszer nélkül! Jó, jó! Ki lehet jönni, meg lehet úszni vételkényszer nélkül is. De rámosolyogsz az emberre, letérdelteted, s utána már hiába is akarnék menekülni. A karácsonyi öröm ott bent marad az istállóban, és nem tudok többé nélküle élni. Miért szólsz az angyalok által, hogy Te adod szívembe a békességet? Miért szól mosolygásod felém? Hogy Te, emberré lett Isten, értesz engem a szívem mélyéig, engem, aki - ha rám nézel - már tudom is, hogy ember vagyok, akinek Istennek kell lennie! Miért nézel úgy rám, hogy belém kell vágódnia a megvilágosodásnak, hogy Te, Istenem, aki ember is vagy, Te tudod megmutatni nekem, - aki

ember vagyok, de az Isten életébe vagyok meghíva, - az utat. Te, szalmán fekvő Kisded, miért delejezed belém, hogy betlehemi nyomorúságod az én utam? Hogy Te vagy az Út? Miért nézel úgy reám, hogy ne legyen többé nélküled életem, csak vergődésem? Miért akarod elhitetni, Te istállóba szorult Koldus-Jézus, hogy csak a Te utadon van Élet? Miért ez a lenyűgöző, letérdeltető, kegyetlen és feltétel nélküli mosoly? Nézd, Te betlehemi Kisded: felöltöztetünk bársonyba, puhába. Eltitkoljuk alacsony, kínos és kellemetlen származásod. Ragyogni fogsz, mint a bíborban születettek. Átviszünk Jeruzsálembe, vagy Párizs legelőkelőbb negyedébe, palotába, fényesbe és nagyba. Ringó, mennyezetes, csipkés, pelyhes bölcsőbe, kandalló melegéhez. Selymek, és brokátok fognak suhogni körülötted. Rózsaligetek illata fog áradni a körülötted forgók ruháiból. Mosolyogj hát, s mondd, hogy tegyük! Szólj, Jézus, hozzánk! Mondd, miért akarsz kifosztani? Miért jöttél közénk lehetetlen példájú életeddel? Miért üresítetted így ki magadat? Te, akinek a minden a birtoka, miért vetted fel az ember, a szolga alakját, miért vállaltad egyáltalán az embersors nyomorúságát? S azt is töretlenül végig. Miért? Miért? - Értsd meg, hogy Te teheted, amit akarsz, semmi közünk hozzá. Isten vagy, nem tudunk beleszólni a dolgaidba.

De értsd meg, hátunkon is csattan az ostor! Lenyűgözől és hívsz magad után, Te istállóban, jászolban fekvő Kisded!

Békesség! Békesség a jóakarátú embereknek! Hallom az angyalok énekét, és meglassul lázasan dobogó szívem verése. Meglassul és elcsendesül. El,

olyannyira, hogy kezdem hallani a Kisded szavát, kezdem megérteni mosolyát. Ezt mondja:

JÉZUS: Értem, amit mondasz. Látom, miért ver lassan a szíved. De nem tudod, mit beszélsz. Nem, mert ha tudnád, nem mondanád. Szegény szerencsétlenem, hát nem érzed, hogy magad ellen beszélsz? Miért lett fájó és szorongó a szíved, miközben elsírtad butuska szíved sok ostobaságát. Figyelj csak rám, megérted majd: nincs más mód a boldogságodra, csak ha kifosztalak. Nem érted? Figyelj csak! Magad is tudod, nincsen semmid sem nélkül, csak én tudlak gazdaggá tenni. Csak én tehetem, hogy legyen valamid. Mi neked a bársony, és mi neked a puha? Ha lesz bársonyod, és lesz ruhád, annál gyötrőbb lesz a vágyad a még puhábbra, a még bársonyosabbra. Mi neked a csillogó város? Hiszen ha odakerülsz, nem érdekel már, csak a legcsillogóbb, melyet féltékeny kézzel rejt el előtted a Holnap, a Jövő vagy a Soha. Mi neked a palota? Mikor fogsz eljutni meg nem nyírbált gyermekálmáidnak kácsalábon forgó üveg-ezüst-gyémántkastélyába? Mi neked a kandalló melege, amikor nem tudja felmelegíteni a szívedet, melyet a magaméról, a hűvös éjszakában is izzóan meleg szívemről mintáztam? Mi neked a gazdagság, hiszen egyre nyomorultabb, egyre kietlenebb és egyre szegényebb leszel tőle?! Kéjekbe kell fojtanod magad, mámorba kell mártanod gyötrő ürességed, csakhogy felejtsd koldus szegénységed! Mit akarsz a bőséggel? Hiszen megcsömörlesz tőle! Le kell fékezned vágyaid, kevesebbre kell szorítanod magad csak, hogy meg ne öljön a vágyad. Fáradt-öregem kell biztatgatnod magad: "Csak a szerénynek nem hoz vágya kint."

Emlékszel a meséből a királyra, aki hiába vett magára száz kabátot, hiába fűttette ájulásig a kandallókat? Fázott szegény, fázott nagyon. Miért akarsz te is a vágyaknak ilyen szerencsétlen királya lenni? Miért akarsz a nyomorúság koldusútjára jutni kabáttal és palotával, bársonnyal és kandallóval?

Mert téged nem boldogíthat más, csak én. Csak én, a Szeretet Istene, a hatalmas, a gazdag, a mindent bíró. Én, aki a Végtelen vagyok. S aki mégis odahagytam a végtelen Isten alakját, s eljöttem közétek a véges, az ember alakjában. Én, a gazdag, aki mégis kiüresítette magát, hogy csak ez az istálló jusson cserébe a mennyért. En, az Úr, a hatalmas, aki szolgál lettem. Elemek, és hideg kiszolgáltatottja, és rászorulója az állat melegének., én, akinek semmi sem hiányzik, mert minden az enyém. Érted már, hogy miért vagyok számodra én az egyetlen lehetőség? Miért csak erre nyílik számodra út a boldogság felé? Meg tudod-e látni, hogy csak erre nyílik számodra méltó, vágyad kielégítő perspektíva? Ha bársonyban jársz, és palotában hálsz, mit csinálsz a vágyaddal? S most már talán érted egészen, hogy miért jöttem így? Ilyen szegényen, ilyen kifosztottan. Lásd, számomra semmi sincsen, amit magamévá kellene tennem, hiszen minden az enyém. Ez az én boldogságom, az isteni boldogság. S téged úgy teremtettem meg a magam mintájára, testvéremnek a Szentháromságban, hogy neked is csak ez lehessen a boldogságod. Azért nem tettem ki a táblát, hogy vételkényszer nélkül. A boldogságod, azaz léted legfőbb belső mozgatóereje kényszerít, hogy belenézz a szemembe. S azért nézek úgy reád, hogy jönnöd kell utánam barlangba és istállóba, föld határáig és

keresztfára mindenütt utánam. Ahova hívlak. És közben kifosztalak. Egészen, vagy majdnem egészen. Ha nagyon hű leszel, alighanem egészen kifosztalak, mert csak így lehetsz gazdag. Csak így lehet a tied az, amire vágyol, aminél kevesebb ki nem elégít: a Minden.

Látod, ezért jöttem a szegényekhez. Ezért nem a gazdagokhoz, mert míg el nem kezdenek szegények lenni, szép sorjában odaadni mindenüket, amire nincs szükségük a további adáshoz, addig meg nem értenek engem. Ezért nem is megyek hozzájuk, csak hozzátok, akik akartok szegények lenni. Ezért jöttem a barlangba, az istállóba, ezért fekszem jászolban. Miért? Hogy téged boldoggá tegyelek. Mert ez az Isteni boldogság: másokat boldoggá tenni. Ez a tiéd is, s ezt bársonyból, palotából nem, ezt csak ebből a jászolból tudom elmondani neked. Ne félj tehát! Azt hoztam, amit vártál, örömet, boldogságot. Úgy legyen!

(2009-ből 2010-re váltó Karácsony)

Nem nehéz kitalálni, mi volt ennek az életnek a titka. Az Isten volt számára - mindenekelőtt. Életének nagyon nehéz szakaszaiban is. Akkor is, amikor édesapám fiatalkori megtérése után sorba elvállalta a gyermekeket. Akkor is, amikor Marcsuka születése előtt az orvos megmondotta, hogy életével játszik. Akkor is, amikor el kellett veszítenie tizenöt esztendőös fiát. Akkor is, amikor már alig bírta egy

másik gyermekének a szenvedését. Mindig el tudta fogadni, hogy neki helyt kell állnia, és nem törődhetik magán-fájdalmaival. Időnként gyónáson kívül is elmondotta nekem a bűneit, és én mindig mélységesen szégyenkeztem, hogy mi is az, amit ő bűnnek tekint. Ennek az életnek a titkát Szent Pál apostol megfogalmazta a Rómaiakhoz írt levélben: nem magunkért élünk, nem magunk körül forgunk, feladatunk van, és feladatot kell teljesítenünk hűségesen. Egy feladatot kell teljesítenem és annyiba kerül, amennyibe. Ez a titka ennek a hetvenkilenc esztendőnek.

Mi most egy kicsit szomorúak vagyunk, hogy nincsen hová hazamennünk. Egy kicsit szomorúak vagyunk, hogy nem csókolhatjuk meg, nem simogathatjuk meg..., de azért több a szívünkben az öröendezés. Nagyon sok szenvedéstől szabadult meg. Pályáját megfutotta és hazatért. Hazatért oda, ahová előtte már elment valaki, akiről az evangéliumban hallottunk, s aki - amikor elment közülünk - azt mondotta, hogy nem hagy árván bennünket, hanem csak helyet készít nekünk, s majd eljön értünk és kézenfogva elvisz bennünket Magához. Most eljött édesanyánkért.

Ne legyünk tehát szomorúak, mert befejezte küldetését. Találkozott már Ővele, megláthatta már az Istent. Azt gondolom róla, hogy amikor meglátta Istent, aki bevezette őt abba a másik világba, ahol tovább kell folytatnia itt lenn elkezdett életét, megkereste édesapámat és megkereste a testvérünket. Aztán reá jellemzően azt hiszem, hamarosan odaperdült az Úr Jézus elé és megkérdezte, hogy ő itt most mit csinálhat. És

biztosan azt is kitudakolta, hogy most már miképpen lesz neki kapcsolata ezzel a hazával, amelyikre vonatkozóan neki még gondjai vannak. Ami az anyagiakat illeti, csak egyetlen egy dologban végrendelkezett: adjunk tízezer forintot az éhezőknek. Ezenfelül már csak egyetlen egy gondja volt. Újból és újból erről beszélt: azt szeretné, hogy kivétel nélkül minden gyermekével találkozhasson, azt szeretné, hogy minden gyermekének kivétel nélkül olyan legyen az élete, hogy eljöhessen értük is az Úr Jézus és elvihesse őket is oda, ahol ő most már van.

Az Úr Jézusnak, Szent Pálnak és egy kicsit Édesanyám életének a tanítását is akarom összefoglalni ezekkel a tételekkel:

Másokért kell élnünk, és nem önmagunk körül forogni.

Tudnunk kell, hogy megbízatást kaptunk Istentől és életünk legfontosabb ügye, hogy ezt a megbízatást teljesítsük.

S végül ezeknek erejében bizton lehet remélnünk, hogy halálunk után meglátjuk majd azokat, akiket szeretünk, akik szeretnek. Ámen.

(Édesanyám halálára)

Pedig az Isten gondolatait tolmácsoló prófétai szó figyelmeztet. Jó két és félezer év óta egyfolytában teszi; erre a vállalásra figyelmeztet: "Sion népe, íme jön az Úr, hogy megmentse a nemzeteket!". Az

"advent" időszaka, melynek tövibe' írom e sorokat, erről a jövősről, érkezésről értesíti a liturgia eszközeivel az egyházi közösségemhez tartozókat. S egy Izajás nevű tolmács azt is tudja, hogy ezt az érkezést el kell készíteni:

*Kiáltó hangja szól a pusztában.
Készítsétek el az Úr útját,
tegyétek egyenessé az ösvényeit,
minden szakadékot töltsetek fel,
minden hegyet és halmot hordjatok el,
legyen a görbe út egyenessé,
a göröngyös simává:
és meglátja minden halandó Isten
szabadítását.*

Aki az Isten tolmácsaira figyel, az fel tud tölteni egy szakadékot: a vallásos meg a nem-vallásos ember között meredőt. Azt, hogy az egyik a túli, a másik pedig az itteni világról beszél. Az Isten tolmácsára figyelő ember jól tudja, hogy itteni szakadékot kell feltöltenie, itteni ösvényeket kell egyengetnie, itteni halmokat kell elhordania, itteni szabadítást kell megtapasztalnia.

Aki Isten tolmácsára figyel, az a létező szocializmus bukása után sem cserél eszmét és eszményt. Az bizony többet akar, minthogy a Hegyeshalom és Békéscsaba között élőket beügyeskedje a magas szintű fogyasztás észak-atlanti paradicsomába. A Hadkötelezettséget Ellenzők Ligájának minapi közgyűlésén egy idősebb hölgy szájából hangzottak el az alábbi szavak: "Tudatformálásra van szükség, ha a Föld milliárdnyi éhezőinek sorsán fordítani akarunk;

arra, az osztozás jézusi gondolatát megérteni és magukévá tenni akarás érdekében is. A szegény asszony példázatát csak az tudja érteni és utánozni, akinek mélyen benne él tudatában és a szívében is, hogy nincs magántulajdon. Nincs, mert amit birtokolni vélünk, azt Istentől csak sáfárkodásra kaptuk, és mások javára kell sáfárkodnunk vele. Ebből az alapmagatartásból nőhet ki az óhajtott Bokor-Jeruzsálem".

Ismételgetem, ízlelgetem testvérem szavát: Bokor-Jeruzsálem, Bokor-Jeruzsálem. Ady Endre írt valamikor cikket a korroboriról. A korrobori afrikai törzsi tánc. Két törzs egyesülésekor táncolják. Ez teszi a kettőt egygé. Ady arra gondolt, hogy magyarnak és zsidónak kellene eljárnia e táncot. Én többre gondolok. Kevés nagyobb tragédiája van kultúrkörünk történetének, mint a zsinagógának és Jézus mozgalmának (az egyház) kettészakadása. Nem lehet egyesülnie az emberiségnek Isten és ember szeretetében, amíg ez a szakadás fennáll. Útjába fekszik minden nemesnek. A jó pápa, XXIII. János megtette már ez irányban az első lépést. Folytatódnia kell, hogy legyen második és legyen végső lépés is. Nem tudnak eljönni Sionhoz a nemzetek megtanulni Isten szeretet-törvényét, amíg nem lesz Jeruzsálem újra közös anyánk: zsidóké is, keresztényeké is. Mért maradjon kettő, amit Isten egynek akart, s aminek megbontására Jézus sohasem gondolt? A Bokor-Jeruzsálem nem egy népe, nem egy vallása, hanem a diszkriminációt nem ismerő szereteté.

Ennél kevesebb nem tudok Betlehembe menni. Valami méltó ajándékot kell vinnem a Kísjézusnak. A

szívemet kell jászla elé tennem. Mindenkit egybeölelni akaró szívet. Kevesebbet nem adhatok Neki! Én már biztosan nem.

(Bokor Jeruzsálem)

Biztos, hogy nem a Jordánnál történtek az okai annak, hogy Jézus magára értelmezi Izajás sorait, s

amely értelmezés alapján Kaifás már vihetné is Jézust Pilátushoz, hogy megfeszítse őt? Megpróbálom igazolni bizonyosságomat. Mégpedig introspekcióval. Amikor bértáltak, nem történt velem semmi. Ugyanazt gondoltam, amit előtte. Amikor pappá szenteltek, nagyon meg voltam hatódva, és nem történt velem semmi. Semmit, de semmit nem gondoltam másképpen, mint szentelésem előtt. A legjobb felkészítés, a tőlem telhető legjobb felkészülés mellett sincs egy liturgikus aktusban részesedésnek tudatátalakító hatása.

De hát Jézust nemcsak alámerítették a Jordán vizébe, hanem istenélménye is volt. Hallotta: *Te vagy az én szerelmes fiam, akiben jókedvem telik.* Jöjjön megint az introspekció. Magamnak is volt istenélményem. Hallani ugyan nem hallottam semmit, de életem minden problémája megoldódott egy pillanat alatt. Hatására nagy-nagy háborgásom s helyemet nem találásom egyszerre megszűnt. Békesség költözött a szívembe, s úgy éreztem, hogy

soha többet nem kell tiltakoznom semmi ellen, mert eltöltött az Isten, és minden jó és minden csodálatos. S volt ennek valami tudati következménye is? Nem volt semmi. Támadt valami felfedezésem, amit közölnöm kell a világgal, az emberiséggel? Semmi. 1936 szeptemberében történt ez velem. S maradtam ugyanaz a lüke nacionalista magyar, aki voltam, akivé addig nevelődtem a szülői házban meg a piarista gimnáziumban. Hat évvel később Gerencsér Pista piarista, aki hadtestvezető lelkész volt a Donkanyarban, hív ezredlelkésznek magához. S mondom neki, hogy beszéljen az előljárókkal, s ha küldenek, akkor megyek. Az istenélmény megerősíti az embert abban, amit gondol, de tudattartalmakat nem alakít át, nem fejleszt, csak képtelenül kellemes tudatállapotot teremt.

De hát a Jordánnál nemcsak bemerítés és istenélmény, hanem negyven napos pusztai magány, lelkigyakorlat is volt. Ez nem alakíthatta át az egyszerű – tizenkettő belőle egy tucat – ácsmester gondolatvilágát? Nem. Negyven nap kevés ahhoz a képtelen értékmegfordításhoz, mellyel Jézus a pusztából kijöve tanítvány- gyűjtésbe fog, s ennek nyomán majd jó két és félszázadon keresztül istentelennek minősül majd mindenki a világban, aki arra hivatkozik, amit Jézus tanított. A negyven nap csak bemelegítő volt az utána következő három évhez. Csak annyi, mert ez a vadállatok között élő böjtölő már tud mindent. Kísértheti őt a Sátán, Jézus tudja, hogy a Sátáné a földkerekség országainak minden hatalma, minden dicsősége. Kínálhatja neki, nem borul le előtte. Jézus Ura – az Isten, és nem a Sátán. Jézus a Sátán hatalmát akarja megtörni. Azt,

hogy senki se uralkodjék, senkié se legyen a hatalom és dicsőség a világban. Senkié, mert az csak az Istené. Tehát az a tétel, hogy Jézusnak kellett ehhez hús esztendő, s e hosszú hús esztendő alatt végrehajtotta magában a kopernikuszi fordulatot. Mi az? Hát az, hogy Isten nem törzsi Isten, nem a Seregek ura, nem Izrael királyságának felvirágoztatója, s nem fojtja népéért a Vörös tengerbe az egyiptomiakat. Isten az, aki felkelti napját jókra és gonoszokra, esőt ad igazakra és hamisakra, Isten mindenkinek az Atyja, s azt akarja, hogy mindannyian az ő szerelmes lányai és fiai legyünk. Van tehát Jézus személyiségfejlődésének egy harmadik korszaka, amelyben elkészül az a mondanivaló, melyet majd hírül ad Galilea és Júdea népének, s amelyet hirdetni elküldi majd tanítványait az egész világba. Nevezzük ezt a harmadik a szakaszt *a jézusi gondolatvilág kialakulása két évtizedes és názáreti korszakának*.

A negyedik szakasz azzal kezdődik, hogy kijön a pusztából és tanítványgyűjtésbe fog. És minden sikerül neki. Elmondhatja a lukácsi síksági beszédet is, a négy boldogságot és a négy jajt. Azt, hogy boldogak az éhezők, a szegények, a sírók, az üldözöttek. Azt is, hogy jaj a gazdagoknak, a jóllakottaknak, a nevetőknek meg azoknak, akikről jót mondanak embertársaik. Mindent elmondhat, és mégis tódulnak utána az emberek. A pusztába is. És Jézus azt gondolhatja ezek nyomán, hogy tényleg itt van az idők teljessége és megvalósul az Isten Ország. Megvendégel Bethánia mellett ötezer férfit és ki tudja mennyi asszonyt, lányt meg gyereket. Ez Jézus fejlődének negyedik szakasza. Nevezhetjük *a naiv eufória tanítványgyűjtő korszakának*.

5. S be is fejeződik ez a korszak a pusztai megvendégléssel. Miért? Mert megindul feléje az ötezer férfi, hogy királlyá tegye őt. Szerelme egéből mély pokolba szédül – mondaná a költő. Vagy ezt: Anyám, én nem ilyen lovat akartam. Tanítványait hajóba kényszeríti, mert azok örülnek ám a váratlan fordulatnak: Itt van, megvalósul az Isten Királysága. Maga meg felmegy egy hegyre imádkozni, hogy megtudakolja Atyjától: hogyan tovább? Hát úgy, hogy a pusztai lelkes férfiakat másnap már a kafarnaumi zsinagógában találja, és kiábrándítja őket magából: *Nem Mózes adott nektek kenyeret a pusztában. Én vagyok a mennyből alászállott kenyér. Az én testem a kenyér, melyet odaadok a világ életéért.* Kemény beszéd ez, ki hallgatja ezt? – kérdezik még tanítványai is. Jézus menti a menthetőt. A hűségekkel, a megmaradókkal együtt elhagyja Izrael földjét. Átkel a Libanon hegységen, Tírusz és Szídon vidékére megy, s nem akar többet ember látni, csak a tanítványokat. Hetek-hónapok után jönnek vissza? De amikor visszamásznak a Libanon keresztül, még mindig Izrael földjén kívül, Fülöp negyedes fejedeleme Cezáreájában elmondja e külföldi tanulmányút végeredményét: *Az Emberfiának az emberek kezébe kell adatnia...* S a jó Péter megszólal: Nem történhetik meg ez Veled, Uram. S a szelíd Jézus lesátánozza őt ezért a szóért. Hogyan tehette ezt vele Jézus? Úgy, hogy elkészült Jézus lélektani fejlődésének Golgota előtti végső szakasza. S ha még Péter sem érti ezt, és le akarja őt beszélni erről, akkor Péter a Sátán képviselője. Ez a végső szakaszt, melyben Jézus tudja már, hogy a vállalkozásának a főpapok, írástudók és vének győzelmével kell

végződnie. Egyenes már az út a Golgota felé. Az Isten Országá nem lehetséges anélkül, hogy hirdetője keresztre ne kerüljön. Ez Jézus tudati fejlődésének ötödik szakasza. Nevezzük ezt az ötödik szakaszt *a Golgota szükségképpeniségét megértés korszakának*.

(Urunk megjelenése)

"Mert Isten iránti szeretetünk éppen abban áll, hogy őrizzük meg parancsolatait"- olvassuk az Első János

levélben (1Jn 5,3). Élet és halál kérdése a Bokor számára, mert fennmaradásunk és eltűnésünk fordul rajta, hogy parancsolat teljesítéséről vagy parancsot meghaladó, normatúlteljesítő magánvállalkozásról értesít minket az Apostolok Cselekedeteinek beszámolója: "Senki sem mondott semmit vagyonából a magáénak, hanem mindenük közös volt" (ApCsel 4,32b). A beszámoló szerzője közvetlenül nem foglal állást kérdésemben. Csak annyit mond, hogy számára ez a külsőleg is tapasztalható tényállás egy belső tényállásnak volt külső megnyilvánulása: "a hívők összességének pedig a szíve és a lelke egy volt" (ApCsel 4,32a). Mivel csak ennyit mond, magunknak kell megválaszolnunk egy egész kérdéssort.

- Akik szeretik egymást, azoknak egy-e a szívük és a lelkük?
- Akiknek egy a szívük és a lelkük, azoknak közös-e a pénztárcájuk is?
- Lehetséges-e szeretetközösség anélkül, hogy a szív, a lélek és a pénztárca egy legyen?
- Van-e más óhaja-igénye-parancsa-kívánsága Istennek az Őt érteni akarók számára, mint az, hogy szeressük egymást?
- Van-e mód egymást szeretés nélkül szeretnünk az Istent?
- Biztosak lehetünk-e abban, hogy Isten szeretetközössége vagyunk, amíg választ nem adunk a fenti kérdésekre?
- Nyilvánvaló-e, hogy a szeretetközösségnek indult Bokor létjogosultsága és így fennmaradása is fordul azon, hogy milyen választ adunk a fenti kérdésekre?

"Vegyetek Szentlelket! Akinek megbocsájtjátok a bűneit, azok bocsánatot nyernek, akikéit pedig megtartjátok, azoknak a bűnei megmaradnak" - halljuk a Jézus ajkára adott szavakat János evangéliumában (Jn 20,23). Jézus népét, az Atya gyermekeit, az Isten Országá polgárait olyan szabadon gondolkodó emberek alkotják, akik közös eredményre jutottak és jutnak folyamatosan abban, hogy miben áll az Isten akarata, ill. mikor s mivel utasítjuk el magunktól Isten akaratát. Ahhoz, hogy megbocsáthassak valamit, tudnom kell, mi számít bűnnek. Ahhoz, hogy megtarthassak valamit, tudnom kell, mi az a bűn, amelyhez nem ragaszkodhatik az, aki Jézus népe, az Atya gyermeke, az Isten Országá polgára akar lenni.

Magyarul ez annyit jelent, hogy a Bokor, amennyiben Isten Országába tartozó közösségnek akarja tudni magát, tudnia kell, mi bűn, és mi nem bűn. Ezen felül és ebből következően: a bűn nem sétálhat felemelt fejjel ebben az Országban, s így a Bokorban sem, amíg az Országba tartozónak akarja tudni magát. Nem, mert a bűn bevallandó, megbánandó..., és semmiképpen sem rendelkezik polgárjoggal az Isten Országában.

Hogy ez valóság lehessen a Bokorban, tudnunk kell, mi bűn, és mi nem bűn. Ahhoz, hogy a tudáshoz eljuthassunk, beszélni kell róla. Lassan tíz esztendeje lesz annak, hogy elszaboltáljuk a beszélgetést a fenti kérdésről. Szabotázs-magatartásainkból már csokor is

gyűjthető:

- nem szabad erőszakoskodni ezzel a kérdéssel
- nyilvánvalóan hülyeség az egész
- amióta itt járt az az öreg ember, azóta bolondult meg közülünk valaki
- biztos, hogy nem a kommúna a megoldása a politikai változás után jelentkező gondoknak
- szegénynek az a baja, hogy azt hiszi: itt a Földön kell megteremtenünk Isten Országát
- értsd meg: éretlenek vagyunk rá
- nem tehetem meg a gyermekeim miatt
- öreg fa vagyok már, nem bírnám ki az átültetést.

A témáról nem beszélés következményét végzetesnek gondolom. A történelem, a jövő ugyan nem kiszámítható, de azért az élet tanítómestere. Egyben is, másban is, pl. abban, hogy a nem-növekedés - nem életjelenség. A fogyás pedig az elfogyás veszélyét magában hordó folyamat.

Egy "Én Uram és én Istenem!" megvilágosodás-
élmény nélkül nekünk sem lehet újra megindulnunk.
A növekedés megtapasztalása nélkül nem lehet azt
gondolnunk, hogy Jézus Országát építjük, hiszen az
olyan, mint a mustármag, mint a kovász. Nem
számít, hogy milyen kicsi, csak
növekedő legyen. Csak éljen és ne haldokoljon! Aki át
mondott, mondjon bét is. Költségkiszámítás nélkül
kezdünk bele ebbe a vállalkozásba. Kár, hogy
belekezdünk? Hátha össze tudjuk kaparni, ami
szükséges, hogy tovább épüljön e Bokor nevű torony!
Kár volna elpusztulnia. Az Isten is sajnálná. Nem
minden nap talál egymásra annyi jószándék, mint
amennyi körünkben egymásra talált. Mindent
megtehetünk. Van, aki kész erőt adni
nekünk az Ország megépítésére. Kizárólag azért
hívott minket létbe, hogy ezt az Országot felépítse
velünk. Ha az Úr nem építi a házat... - énekli a
zsoltáros. Építi, építi szegény, de olyan vállalkozásba
fogott, melyet kőműves társak nélkül nem is
folytathat, be sem fejezhet.
Azt hiszem, hogy reménykedett bennünk. Azt
hiszem, hogy örült is már nekünk. Azt hiszem, hogy
nem mondott még le rólunk. Reménykedem, nem
vagyunk részesek abban, amiről Vörösmarty írt:

A föld megőszült;
Nem hajszálanként, mint a boldog ember,
Egyszerre őszült meg, mint az Isten,
Ki megteremtven a világot, embert
A félig istent, félig állatot,
Elborzadott a zordon mű felett
És bánatában ősz lett és öreg.
(Előszó, 1849)

Az is jobb, ha bevalljuk, hogy használhatatlanok vagyunk Isten számára. Ez esetben még el is sírhatjuk magunkat. Júdás nem tudta elsírni magát. Nem is tudta folytatni életét. Ettől mentsen meg minket Jézus, aki előttünk megy. Nem Galileába. Tudnunk lehet, hogy hol láthatjuk meg Őt. Amen.

(Hamisítatlan, szellemi tejre vágyakozzatok!)

Nem mondanék igazat, ha azt mondanám, hogy láttam az Istent, Akkor sem, ha azt mondanám, hogy

tudom, kicsoda és micsoda ő. Csak elképzelésem van róla. Milyen elképzelésem? Bulányi-féle elképzelésem. Azért ilyen, mert én Bulányi vagyok. Ha Kovács volnék, akkor meg Kovács-féle elképzelésem volna. De Bulányi vagyok - ha tetszik nekem, ha nem. S a Bulányi-elképzelés mit hoz a konyhára? Egy Bulányi képére és hasonlatosságára megformált Istent. Ezenfelül vagy ez helyett még ezt mondhatom: Á dehogy! Az Isten egészen más, egyáltalában nem olyan, mint ahogy Bulányi meg Kovács, vagy akárki is elképzei! De ha erre ezt mondanátok: Akkor mondd meg, hogy milyen ez az egészen más Isten, akkor csak hápognék. Mert nem mondhatok Istenről ilyesmiket, hogy nem gondolkodik, nem törekszik, nem érez, nem örül és nem szomorkodik, nem bosszankodik, nem dühöng, nem szidja magát, hogy elkezdett valamit az

emberrel, de mire jutott, stb. Mindezt nem mondhatom. Nem, mert ha mindezeket tagadnám róla, akkor már nem is kérdeznétek, hanem támadnátok keményen: Hát akkor az Isten teszerinted ráér lábvizet venni a horvát tengerben, mert nem gondolkodik, nem törekszik, nem érez, nem dühöng, neki minden nagyon jó úgy, ahogy van, s éppen ezért keres egy hűvös helyet a dögmeleg júliusban, s leül a barátaival ultizni soproni kékfrankos mellett, vagy kér tőlem a meggyboromból, ha valami finomabbat akarna inni. Hát erre egy nagyot kiáltanék: Neeeeem! Az Isten semmiképpen sem lehet ilyen. Miért ne lehetne? Megvallom, hogy erre becsületesen csak azt tudom válaszolni, hogy azért nem lehet, mert a Bulányi nem ilyen, s ő úgy tudja magáról, hogy az Isten gyerekének készült, s a gyerek apjára üt. Vegyétek tudomásul, hogy képtelen vagyok az Istent nem saját képemre és hasonlatosságomra megfesteni. Ti is így vagytok ezzel. S ha feltétel nélkül elfogadnátok az én istenképemet, félő, hogy azért tennétek, mert nincs időtök istenképet rajzolásra. Fontosabb dolgaitok vannak ennél. De ezzel nem akarlak megsérteni titeket, hiszen jó barátaim vagytok. Ha pedig ti is rajzoltok magatoknak istenképet, akkor kritikus szemmel figyelitek, hogy mára meg mit talált ki ez a pap nekünk, jámbor keresztényeknek, akik vasárnap még templomba is megyünk, hogy a papunk ne az üres falaknak prédikáljon. Ezek után nem lehet kétségeitek. Csak arra számíhattok, hogy valami Bulányi-féle prédikációt fogtok hallani. Kezdem az első olvasmánnyal, melyet két és fél ezer esztendővel ezelőtt írt Jeremiás. Maga Jeremiás nem

volt pásztor, de Izrael népe jórészt juhtartásból tartotta fenn magát, s e juhtartó Izrael képére és hasonlatosságára képzei az Istent: Összegyűjtöm nyájam maradékát minden országból... visszatérítem legelőjükre... szaporodni és sokasodni fognak. Olyan pásztorokat adok melléjük, akik majd jól pásztorolják őket... - s a többi. Ez már döfi! Ezzel az Istennel már tudunk valamit csinálni. Ez nem vesz lábvizet az óceánból. Ez törődik a maga nyájának a sorsával. Ha ma prédikálna Jeremiás, és itt Magyarországon, akkor alighanem ezt adná az Isten ajkára: Mert megeszitek juhaitokat, mielőtt megellenének. Elfogyasztjátok nyájaitokat, mert a fogyasztás a ti istenetek, akinek a szolgálatában kiirtjátok a nemzeteket. Nem Cigányországban, meg nem Bokorországban prédikálna így Jeremiás Istene. A Bokor lenne számára a bezzeg-gyerek. Nézzétek meg Vincze Pétert meg Krisztit, mindjárt utolériük szüleiket (akik beérték 10 gyerekkel), hiába sokallották annak idején a vigyázást kisebb testvéreikre, Péter és Kriszti mennek apjuk meg anyjuk után. Talán utol is érik őket. Talán le is hagyják.

A második olvasmány szerzője Pál. Mit mond Jézusról? Azt, amit Pál szeretne, de nagyon. Azt, hogy ne bántsák többé a zsidót. Mért ezt mondja? Mért nem azt, hogy ne bántsák többé a magyart? Hát csak azért, mert Pál szegény zsidó volt, és nem magyar. Ezt írja: Jézus lebontotta az elválasztó falat, az ellenségeskedést, megbékéltette a kettőt... Igazat mond ez a Pál Jézusról? Nem, mert arról beszél, amit csak szeretne, ha volna. Jézus csak azt prédikálta, hogy bontsuk le a falakat, szüntessük meg az

ellenségeskedést, béküljünk meg egymással. De sajnós, nagyon sajnós, ezt helyettünk - magyarok és románok közt, zsidók és palesztinok közt, Bush és Irak közt - sem Jézus, sem Isten el nem végzi. Miért nem? Csak azért, mert senki se teheti meg helyettünk azt, ami a mi dolgunk! A vallásos ember pedig szereti Istenre kiírni a maga feladatait. Példa: Dörögjük az emberek fülébe: a házasság felbonthatatlan, mert maga az Isten köti egybe a házasokat! Egy nagy fenét felbonthatatlan. Hazánkban, de főleg Budapesten már több az elvált, mint a nem elvált. Mi az hogy felbonthatatlan? Jézus nem ezt mondta.

Sokkal nehezebbet! Ne válaszsd szét, amit Isten egybekötött! Meg tudod tenni: szét tudod választani!!! De nem teszed meg, ha van Istened. A házasság nem felbonthatatlan, hanem fel nem bontandó!!! Micsoda különbség! Isten nem tud Isten Országát csinálni., mert az kellene az Isten Országához, hogy zsidó a palesztint, férj a feleséget szeresse. Jézus nem tette eggyé a kettőt. Meghagyta nekünk ezt feladatul. Inkább végezte volna el ő!!! - keserveskedünk. Meg is tette volna, ha bábjátékot teremtett volna az Isten. De nem azt teremtett, hanem világot, embert, aki azt tesz, amit akar. Az ám, hazám! A harmadik olvasmányban meg arról értesülünk, hogy a tanítványok tanítójuktól már elsajátították a mesterséget: tudnak már gyógyítani is, tanítani is. Nagy a forgalom Jézus üzemében, evésre sincs idejük, egyik csoport most indul, a másik meg már érkezik. Jézus azt mondja a tanítványoknak, hogy elég ebből. Menjünk el egy ember nem lakta helyre, s pihenjünk. Mennek, de nem sikerül. Kiszúrák őket. Utánuk mennek.

Pihenni akarás ide, piheni akarás oda, Jézus megszánta őket, mert olyanok voltak, mint a juhok pásztor nélkül, és kezdte őket sok mindenre tanítani. – Eddig a mai történet, és most tessék nagyon figyelni, hogy át ne verjen titeket az, aki prédikál. Merő jószándékból. De megvallotta a prédikáció elején, hogy ő az Istent csak Bulányi módra, a maga képére és hasonlatosságára tudja elképzelni! Hát ezért vigyázzatok!

Kérdezem: mi a titka ennek a Jézusnak? Papjainknak jut már tíz falu is, s tíz faluból sem tudnak Jézusnak tanítványt gyűjteni. A nem-papoknak tönkre megy a csoportjuk, vagy pedig tizenöt éve senki sem jelentkezik náluk új tagnak, hogy helyére álljon a közben kereket oldóknak, temetőbe költözködőknek. A fiatalok nem értik, hogy minek keressenek csoportot maguknak, hiszen nyitvák a templomok, mindenki annyit magyaráz nekik, amennyit csak kívánnak: minek tehát kisközösségezni? Mi a fene volt a titka Jézusnak, hogy így ment neki az üzeme? Nekem még soha sem ment így! 85 évem során sohasem volt annyi dolgom, hogy ne tudtam volna enni. Idén nyáron például még senki el nem jött lelkigyakorlatra Budaváriba, bár hívok rá mindenkit erősen. Mért érek én rá mindenre? Mért nem érnek rám, akiket annyira várok? S alighanem mindenki így van ezzel. Mért nem érünk rá egymásra? Újra kérdezem. Mi a titka Jézusnak, mért ment neki az üzeme, mért nem megy a mienk?

Válaszolólok. Nagyon link az, amit mi csinálunk. Jézus vállalkozása pedig nem volt link. Otthagytva vállalkozásáért a munkaviszonyát, mi nem hagyjuk ott. Talált magának új foglalkozást, a kézrátevéses

gyógyítást meg hirdetését annak, hogy itt az Isten Országá, s új üzemébe be tudta állítani a Tizenkettőt. Mi nem keresünk újat, s nem is akarunk feltétlenül olyan foglalkozást, amit testvéreinkkel együtt csinálhatunk. Mi nem akarunk Tizenkettőt csábítani új üzemünkbe. Mi nem akarunk életközösségre lépni velük. Mi nem akarjuk kitenni magunkat a számla-ki-nem-állítós munka kiszámíthatatlan kockázatainak. Mi nem akarunk adományokból élni. Mi felelős emberek vagyunk, akik gondban vagyunk a mánkért és a holnapunkért. A magunkéért és a családunkéért.

Mi le sem ülünk egymással beszélgetni arról, hogy lehetséges-e az az Isten Országá, amelyről Jézus beszélt. Mi csak arra vállalkozunk, hogy négy hetenként egyszer - ha ráérünk, ha a Mammon engedi - egy délután, egy este erejéig összejöjjünk... Mit csinálni? Beszélgetni, beszélgetni és beszélgetni, amíg meg nem unjuk ezt az üres semmit sem tevést, és be nem látjuk, hogy időnket, energiáinkat valami okosabbra is (pl. pénzszerzésre) fordíthatjuk, s vesszük a kalapunk. S véglegesen beülünk a templompadba - papot hallgatni. Majd mondjuk: És a te lelkeddel! Vannak nekünk papjaink, legyenek csak ők a tanítványok. Mi csak világi hívek vagyunk, kérem szépen. Nesze neked, Jézus, aki úgy gondolta, hogy az Isten mindenkit a gyerekének és tanítványának akar, mert különben a Mammon országa lesz a világ, és nem az Istené.

Szóltam, megmondtam, hogy vigyázzatok, mert ez a Bulányi képe és hasonlatosságára megformált Isten kihúzza a talajt a lábatok alól. De az az Isten, akit én megformáltam magamban, csak ezt tudja.

Végtelen szeretettel és végtelen kitartással-türelemmel az orrunk alá pörkölni, hogy nem oda Buda, hogy nem úgy verik a cigányt, mert csak azért teremtette meg a világot, az embert, hogy Isten Országát csináljunk a világból. S ha el akarnók linkeskedni az életünk, akkor rendre talál magának - és immár maga helyett - tolmácsot, akivel elkellemetlenkedi nekünk mondanivalóját.

A főpap majd megszaggatja ruháját, kijelenti, hogy a tolmács káromkodik, s megy Pilátushoz, hogy intézkedjék. Ez a világ rendje. Káintól Jézusig, és Jézustól napjainkig.

Ma én az ő tolmácsa szerettem volna lenni. Bocsássátok meg a kellemetlenkedést! Nem tudok mást. Újjászületve sem. Sehogyan sem. Amen.

(Az apáti romtemplomban mondott szentbeszéd)

Az "Isten közössége az emberekkel" jelentésű ország - többrétegű fogalom. Mennyben és földön egyaránt

érvényre juthat az Atya akarata, s ezért a földön is lehetséges az Isten Országá. E szó jézusi anyaga alapján az "egyház" és az "Isten Országá" széjjeldifferenciálásának semmi alapja sincs. Az egyházból ugyanis kirekesztendő az, aki nem tart metanoiát, (Mt 18,17) viszont a metanoiázó bűnös Isten Országába tartozónak minősül. (Lk 15,7) Az egyház nem jelent valami nem sikerülésből adódó

Istenországapótlékot; s az Isten Országá pedig nem jelent a földön megvalósíthatatlan tökéletességet. Amikor Jézus elkezdni nyilvános működését, akkor "elközelgett" az Isten Országá. (Mt 4,17; Mk 1,15) Ugyanígy akkor is, amikor a Tizenkettő apostoli próbaútra indul. (Mt 10,7; Lk 10,9.11) Nemcsak elközelgett, de "el is érkezett" már hozzánk ez az ország, ha egyszer a Messiás a maga Lelkével (ujjával) űzi az ördögöket. (Mt 12,18; Lk 11,20) Ezt az elközelgést és elérkezést készítették elő a Törvény és a próféták. (Lk 16,16) Az örömhír felhangzása pedig (éppen ez "ország" örömhíre lévén) el is hozta közénk ezt az országot. Ezért azután, a törvénytudó, aki tudja, hogy a felebaráti szeretet többet ér, mint az áldozatbemutatók, nincs is már messze az Isten Országától. (Mk 12,34) A Messiás kortársaiból egyesek még haláluk előtt meglátják a hatalomban eljövő Isten Országát. (Mk 9,1; Lk 9,27) Földrajzilag meg nem határozhatóan, mérőeszközökkel ki nem mutathatóan ugyan, s mégis itt, az időben-térben is megtalálható, mert ez az Isten Országá megtalálható már Jézus kortársaiban is, hiszen az Isten Országá rajtuk fordul. (Lk 17,20-1) A felülről születés a feltétele ennek, s ezt a Messiás kétségtelenül az időben ajánlja Nikodémusnak. A "vízben" történő felülről születés egyértelműen ehhez az aiónhoz kapcsolódik. Ugyanígy a Lélekben történő felülről születés is, hiszen a Lélek kiáradása is az időben történik. (Jn 3,3.5; Csel 1,5) Ez az "Isten közössége az emberekkel" időben jön tehát létre, hiszen a Messiás közötté van a Nevében imádkozó kettő-háromnak. (Mt 18,20) Az időben áll fenn, hiszen az időben létező

Jézus benne van övéiben, és övéi Jézusban (29 num). A növekedés példabeszédei képekben mutatják be ennek az Országnak az időben történő növekedését (135 num).

(Keressétek az Isten Országát!)

Szentháromság az Isten legsajátosabb értelemben vett országa. A Szentháromság az örök és teremtetlen Ország. Isten Ország a semmilyen értelemben véve

sem lehet meg a Szentháromság nélkül. Akár az időben-térben bontakozó Országról beszélünk, akár ennek az időn és téren túl véglegesült-véglegesül? változatáról szólunk, a Szentháromság ezekben is benne van. Nemcsak tulajdonosként van benne, mert nagyon felületesen érintjük a valóságot, ha csak annyit mondunk, hogy az Ország az Istené, a Szentháromságé. Az Ország közösségét ugyanis tagok, személyek alkotják, és ezek a személyek nem mer? tulajdonai az Istennek, bár így is kifejezhetjük magunkat: az Ország népe az Istené. Többről van itt szó. Istent és az Ország tagjait ugyanis az egyházbanlevés viszonya kapcsolja egybe. Az ember Istenben élő, Istenben létező valaki, s az Isten is emberben él?, létező Valaki. Isten nemcsak a maga képére és hasonlatosságára teremtette az embert, hanem olyan bensőséges kapcsolatba lépett vele, amelyet éppen az egymásbanlevés állítmánya fejez ki szabatosan. Ennek az egymásbanlevésnek a hiánya - rontás. Az Országon belül ez a rontás elvileg nincs is, csak gyakorlatilag, mert az Ország éppen az a

közösség, amely a rontás ellen dolgozik. Úgyis mondhatnók, hogy a teremtés természetes állapota ez a teremtettséget meghaladó természetfelettségünk, az ti., hogy Istenben élünk és? mibennünk. A véglegesült Ország, azaz a velünk kitágított Szentháromság már ismét gyakorlatilag sem ismer rontást. Az időben kibontakozó Ország viszont állandóan harcol e rontás megszüntetéséért. A magukat az Országhoz tartozóknak vallókban található rontás-mozzanatok ellen is harcol, és küzd azért is, hogy az Országba még nem tartozókban is megszűnjék ez a rontás... hogy az egész emberiség Orzággá alakulhasson.

Mivel ennyire létünk legmélyebb gyökeréig ér a Szentháromság, ezért az emberekből is álló Ország a maga létének gyökeréig menjen függ a Szentháromságtól. Következik ebből, hogy az Isten Országáa ugyanúgy nem ismer jogot, ahogyan a Szentháromság sem. Ahogyan a Szentháromság rendje csak rend, de nem jog és nem jogrend, ugyanúgy az Isten Országának a rendje is csak rend és nem jog. Az Ország ugyanis nem ismer kényszeralkalmazással fenyegetést és kényszeralkalmazást. Ami a véglegesült Országot illeti, tételünknek a pokol létezése sem mond ellent, ha a pokol azok társaságának szociológiai megjelölése, akik szabadon nemet mondtak az Istennek, akik nem választották Isten Országát, s ily módon szabad választásuk folytán a Sátán közösségét, a Sátán Országát alkotják.

Ami pedig az időben kibontakozó Országot illeti, ennek a rendje sem lehet a fenti értelemben vett jogrend, ha a tagokban ugyanaz az Isten él, aki a

Szentháromságot is alkotja. Nem lehet jogrend, ha a szeretet nem ismerheti sem a fenyegetőzést, sem annak beváltását. Kisközösségeinkben szerzett tapasztalataink egyértelműen meggyőztek arról, hogy ha a szeretet irányítja magatartásunkat, akkor nem lehet szó sem fenyegetésről, sem a fenyegetés tartalmának alkalmazásáról. Négy konkrét esetet fogok előadni ennek illusztrálására. Mind a négy eset a közösségből kiválással végződött. Nem a közösséggé formálódás kezdeti szakaszában sűrűn előforduló megnemtapadás, megnemmaradás eseteiről van szó, hanem olyan testvérek kiválásáról, akik öntudatos, elkötelezett tagjaivá fejlődtek már bokrunknak, amikor kiváltak valamelyik közösségünkéből, ill. a Bokorból. Az első? esetben közösségi békéltetések után és ellenére X testvérünk nem jött el többé a találkozókra. A másik esetben Y testvérünkkel megállapodott a közösség, hogy egyelőre az látszik alkalmasnak, ha személyi feszültségkeltés miatt nem jön a találkozókra; a személyi feszültség normalizálódásával Y testvérünk visszatért a közösségbe. A harmadik esetben Z testvérünk megsértődött a magatartását kritikával illet? közösségre, és kimaradt belőle. A negyedik esetben T testvérünk levélben közölte, hogy felesleges idegfeszültséggel járna számára a közösségben maradás. E négy eset közös vonása, hogy a közösség egyikükkel szemben sem alkalmazott semmiféle szankciót; sem világi, sem egyházi vonatkozásban. A megválás következtében nem lett kevesebb a fizetése, és nem tiltatott el a szentségek vételétől. Sem fenyegetés, sem büntetés nem szerepelt közösségből kiválásuk során. A

közösség nem egy tagja kapcsolatban is maradt a tőlünk megváló testvérrel, nyitva hagyva számára ezzel is a közösségbe visszakerülés lehetőségét, és ez a négy eset egyikében közösségbe visszakerülést is eredményezett. Tehát nem került sor kiközösítésre sem társadalmi, sem egyházi, sem kisközösségi vonatkozásban. "Kiközösülés" történt, azaz testvérünk szabad akarattal vállalta, akarta a kisközösségen kívül kerülést. Ha nem tér vissza a kisközösségbe, ezt csak annak következtében nem teszi, hogy nem akar közösséget vállalni volt közösségbeli testvéreivel. Az elmenő tag tehát saját akaratából válik ki abból a közösségből, amelynek szeretetrendjével nem akar azonosulni, s visszatérhet abba bármikor, mihelyst azonosulni tud azzal. Nem mer? elméletről van itt szó. Az élet maga dolgozta ki ezt az aktív kiközösítést nem ismer? gyakorlatot. A gyakorlatban ilyennek tapasztaltuk meg a szeretet rendjét - a közösségben kialakult szeretetrendet vállalni nem tudó, nem akaró testvér vonatkozásában. Nem nehéz felismernünk a Lélek indítását ahhoz, hogy XXIII. János pápasága óta az egyházi vezetés minden jelenleg tőle telhetőt megtesz annak érdekében, hogy ne eszközöljön újabb kiközösítéseket, és hogy felszámolja a régieket, akár a keleti keresztényeket, akár protestáns testvéreinket illetően.

(Egyházrend)

Nem tudom, hogyan értettek félre a tanítványok Mesterüket. Mert elmúlt azóta nemcsak a Tizenkettőnek a nemzedéke, de utána még vagy hatvan emberöltő is, és Nap, Hold, csillagok egyelőre még mindig a helyükön vannak. Az is olvasható az evangéliumokban, hogy nem járják végig a tanítványok Izrael városait, és hatalommal eljön az Isten országa. És végigjárták a tanítványok, s Isten országa nem jött el hatalommal. Át is adták értesüléseiket a következő nemzedéknek.

Szent Pál arról tudósítja - az evangélistáknál korábban - a Tesszalonikában élő keresztényeket, hogy "mi, akik élünk, akik megmaradunk az Úr eljöveteléig" nem kerülünk kiváltságos helyzetbe azokkal szemben, akik már elhunytak az Úrban, mert azok feltámadnak, s "azután mi, akik élünk, akik megmaradunk, velük együtt elragadtatunk a felhőkön az Úr fogadására a levegőbe, s így mindenkor az Úrral leszünk". Öt-hat évvel később pedig azt magyarázza a korintusiaknak, hogy lehetőleg ne házasodjanak meg, mert akik megnősülnek, azoknak gyötrelmeik lesznek, amiktől Pál szeretné - nagy együtt érzéssel - megkímélni a férfi testvéreit. De azért se gyötörjék magukat asszonyokkal, mert a hátralevő idő rövidebbre van szabva, kevés van hátra a parúziáig, ilyen kis időre már semmi értelme. Írja mindezt az első század ötvenes éveiben, két-három évtizeddel Jézus halála után. Kapóra jött neki az első keresztény nemzedék hiedelme, mert Pál számára Krisztus kereszthalálával be is fejeződött az emberi történelem. Be, mert az Atya kiengesztelődött Jézus halála által, többé nem

haragszik reánk, meg vagyunk váltva, s mehetünk be az örök életbe.

A Jelenések könyve is tudhat valamit erről a hagyományról. Az Isten megelégteli a keresztények vértanúságát, egy atomháborúval elpusztítja a Római Birodalmat, s elkezdődik az Isten Ország... talán már a Jézus utáni második nemzedék életében. Ezer évig ugyan itt a földön uralkodnak, s utána jön a boldog örökkévalóság, s a hitetlenek, a pogányok, a gonoszok megnézhetik magukat. Így gondolták, bár Jézus szerint az Atya nem haragszik, napját felkelti a gonoszokra is, nem csinál semmiféle háborút, mert nem mindenható, csak mindent-adó. De hát ez a hiedelem a történelem gyors befejezéséről, mégis csak van, megörökíti mind a három szinoptikus evangélium, csak János evangéliuma nem tud róla.

Albert Schweitzer is hitelt ad az evangélistáktól ránk hagyományozott jézusi nyilatkozatoknak, és úgy gondolja, hogy Jézus valóban hitte ezeket, s be nem teljesedésük miatt kiált így a kereszten: Istenem, Istenem, miért hagytál el engem? Ha ezt hitte, aligha ő a Fiú. Felhagy tehát a teológiával, melynek a maga korában egyik legnagyobb művelője, s elmegy Lambarénába orvosnak. Mert ha Jézus nem is az Isten fia, de tanításának az a része, hogy jól kell tenni embertársainkkal, mindenképpen érvényes.

Hogyan és mit értettek félre a tanítványok, nem tudom, de félre kellett érteniök őt. Miért? Azért, mert egyházunk azt tanítja, hogy Isten valóságos fia, és mint ilyen nem tévedhetett? Talán ezért is. De nemcsak ezért gondolom, hogy félre értették őt. Azért is, mert Isten nem dolgozik átabotában. A következő vasárnap lesz Krisztus királyságának ünnepe, s ha a

történelem Jézus napjaiban befejeződik, akkor Isten lezárja a történelmet, mielőtt az elvégezte volna azt, amire a történelem lett. Arra lett, hogy megvalósuljon az Isten Ország. Ha pedig arra lett, akkor minden tőlem, tőlünk telhető meg kell tennünk azért, hogy ez megvalósuljon, s a történelem - dolgát elvégezvén - valamikor végre befejeződhessék.

Vincze Anikó az egyik ifjúsági misén nagyon kedvesen rám mosolygott, s csak annyit mondott: Kitartó vagy, Gyurka bácsi. Hát ehhez az elismeréshez hűen, most arról elmélkedem, hogy megteesszük-e azt, ami tőlünk telik. A Bokor hagyományaihoz csak az illik, hogy "ne tűrj megállni az ostoba van-nál, s nem vágyini többre mái kis magadnál". Ötven-hatvan évvel ezelőtt megteremtettük a kisközösséget, s megtanultunk hitünkről gondolkodni. Ha nem tanultunk volna meg, akkor a mai szöveg hallatán, meghallgatnánk a papunkat, s elhessegetnék magunktól azt a gondolatot, hogy Jézus tévedett, bár kétségtelen, hogy nem valósult meg, amit az evangélisták ránk hagyományoztak. Húsz esztendővel ezelőtt pedig befejeztük a magunk részéről az atom- meg nem-atom háborúkat, inkább leültük a magunk három esztendejét. Hittük, hogy gondolkodás- és élet-átalakítás nélkül nem lehetséges az Isten Ország. Kell a meta-noia! És hüvelybe kell dugni a kardot ahhoz, hogy az Ország eljöhessen. Nem üresbe imádkoztuk, hogy "jöjjön el a te országod".

Az elmúlt hét első napján a Bocs-nak tartottam e teremben előadást arról, hogy mit várok a Bokortól. Az egyik hozzászóló biztosított bennünket, hogy a kapitalizmus, a neoliberalizmus sem örök, ez a

gazdasági rendszer is belehal majd ellentmondásaiba. Az volna most a Bokor hagyományaival ellenkező, ha mi arra az eredményre jutnánk, hogy megvárjuk, amíg ez megtörténik. Mert félszázada nem egyeztünk ki azzal, hogy hallgatói maradunk az igének, ha értjük, ha nem. S az elmúlt negyedszázadban nem értük be azzal, hogy majd csak lesz HEL, amely dolgozik keményen azért, hogy ne legyen állampolgári kötelesség a tömeggyilkosság, hanem azt mondtuk, hogy "Kérem, mi szelídek vagyunk!", és ültünk. Ezt a vonalat kellene folytatnunk. Radikálisan el kellene utasítanunk a többet birtokolni akarást. Ennek pedig van egy lehetséges megoldása. De el nem mondom, hogy mi ez, mert nem akarlak bosszantani benneteket, s nem akarom, hogy azt mondjátok, hogy már semmi másról nem tudok beszélni, csak erről.

Annak ellenére, hogy igazatok van. Mert véget ért a tudományom, s csak erről tudok beszélni. Arról, hogy hogyan lehet kihúzni a neoliberalizmus lába alól a talajt, hogy miként lehetne megdőgeleszteni. Ha elfelednők az eddig tanultakat, akkor persze beszélnek arról is, hogy továbbra is kell a kisközösség, a házifeladat, s annak elolvasása és megvitatása. Ha fiaink jelentkeznének rendőrnek, smasszernak és hivatásos katonának, akkor is volna lehetőségtek arra, hogy mást is halljatok tőlem. De hál' Istennek, nem ez a helyzet. Azoknak beszélek, akik még járnak kisközösségbe, s gyermekeiket - fiúkat, lányokat - nem avatják a rendőrség meg a honvédség tisztjeivé. Ezeket a pályákat elkerülik.

Ennek ellenére sem szeretnék unalmas lenni. Inkább megértő. S ennek jegyében elmondanám,

hogy mért nem tud szívetekbe belebújni az, aminek a belebújásáról beszélne, ha merne, minden szavam. Az első az., hogy - sajnos, hál' Istennek - java részetek elmúlt húsz éves. Az ember csak gyerek fővel képes bolondságokra. Magam is gyerekfővel mentem el piaristának. Az első nemzedék gyerek fővel volt ott minden nap a Szent Annában a hetes misén. A második nemzedék is gyerek fővel rajzolt Kovács Laci körül, s gyerek fővel ment el Baracskára is. S amikor jámbor világi papoknak eszükbe jut negyven-ötven éves korukban, hogy elmennek jezsuitának, karmelitának, stb., nem bírják ki a noviciátust, s haza jönnek, s papkodnak tovább a világban.

A második, meg a harmadik, meg a negyedik, meg a többi - mind ennek a következménye. Adjam el a lakásomat? Adjam fel a munkaviszonyomat? A férjem, a feleségem még csak kibírom valahogy, de hegyibe még bírjak ki, sőt, szeressek másokat is? Mit csináljak öreg és beteg szüleimmel? Hogyan iskoláztassam gyerekeimet, amikor... Nem sorolom tovább. De akkor hogyan húzzuk ki a talajt a neoliberalizmus lába alól? Nem tudom.

(Napló, 2000.)

Istenem, Te vagy a szeretet. A magad képére

teremtettél engem, és meghívtál isteni szereteted életébe. Nincs más vágyam, csak az, hogy a tied

legyek. Értelmem téged keres, akaratom feléd siet, szívem neked örül.

Atyám, köszönöm az életet és a szabadságot, s hogy odaadtad értem egyszülött Fiadat. Jézusom, köszönöm a szeretet tanítását, s hogy odaadtad értem az életedet. Szentlélek Úristen, köszönöm az élet leheletét és hogy szívemet templomoddá tetted. Szeretetedre életem minden órájában a szeretet legyen a válaszom. Én is szüntelenül csak adni akarok, Istenem. Tanításod alakítsa át gondolkodásomat, gondolkodásom pedig életemet. Mindenkinek mindene akarok lenni. Örömöm csak az legyen, hogy szolgálhatok. Senkit sem bántva, bocsánatot kérve és megbocsátva keresem a Te békédet. Békédet és örömodet szívemben megőrzöm akkor is, ha a szolgálat kicsivé, az adás szegénnyé, a szelídség üldözötté tesz, miként Téged, Jézusom.

Fogadom, hogy hűséges leszek hozzád, egészen a halálig.

Veled kezdem és zárom minden napom. Testeddel és véreddel táplálom a tőled kapott isteni életet. Nem állok meg az úton soha, a mércét egyre magasabbra teszem. Minden este eléd állok, Uram, és számon kérem magamtól: adtam-e időt, pénzt, szeretetet, eleget adtam-e? Többet adtam-e, mint tegnap?

Ígérem, hogy hűséges leszek Egyházadhoz. Tőle kaptam mindent, általa ismertelek meg Téged, Jézusom. Mindig a te arcodat keresem benne, és egész életemet szolgálatára szentelem. Szavaimmal, apostoli életemmel úgy akarlak képviselni, hogy embertársaim eleven tagjai legyenek a testnek, amelynek Te vagy a feje.

Nem akarom vezető nélkül járni az utadat, hogy míg másoknak hirdetem az örömhírt, magam el ne vesszek. Nem akarom becsapni magamat, rábízom tehát törekvéseim ellenőrzését egy testvéremre, hogy ne engedjen megállni, visszacsúszni vagy letérni az útról. Tanúságot akarok tenni rólad, Jézusom. Családom legyen a szeretet otthona. Munkahelyemen s bárhol másutt legyek jel, hogy Rád ismerjenek rólam az emberek.

Te magad köré gyűjtötted a tizenkettőt. Én is egész szívvel testvére akarok lenni azoknak, akikkel együtt küzdök Országod megvalósulásáért. Ígérem, hogy őket sem rosszban, sem jóban el nem hagyom. Segítségükkel akarom olyanná formálni magamat, amilyenné te szeretnél engem, Jézusom. Hűséges maradok a közösséghez, hogy mindig hűséges lehessenek hozzád, és így eljuthassak a Szentháromság szeretet-közösségébe. Amen.

(Hűségima)

Magamnak is volt istenélményem. Hallani ugyan

nem hallottam semmit, de életem minden problémája megoldódott egy pillanat alatt. Hatására nagy-nagy háborgásom s helyemet nem találásom egyszerre megszűnt. Békesség költözött a szívembe, s úgy éreztem, hogy soha többet nem kell tiltakoznom semmi ellen, mert eltöltött az Isten, és minden jó és minden csodálatos. Jézus tudta, hogy igéje

(istenképe és emberképe) el nem múló érvényű. Tudta, hogy jobb, mint a zsidó vallásé, és még sem szakadt ki belőle. Pál kiszakította a zsidó vallásból a Jézusban hívőket, s elkészített egy komilfó (keresztény) vallást – nem rosszabbat, mint a zsidókét –, amely gond nélkül kiegyezett a hatalommal, Konstantinnal. Ez a vallás azért működött addig-ameddig, mert máglyán elégette azokat, akik mást tanítottak, mint az egyház. Az ezután támadó eszmék is mind a hatalom alapján működtek. Jézus (és nyomában a Bokor) fedezte fel, hogy Istennek nincs köze a hatalomhoz, kiváltsághoz, gazdagsághoz, uralkodáshoz, gyilkossághoz. Ez a történelem egyetlen említésre méltó paradigma-váltása. Nem kell másik isten- és emberképet keresni. Holnapra támadhat új felfedezője ennek a régi paradigmának, a jézusinak.

(Urunk megjelenése)

Addig van Bokor, amíg azt csináljuk, amit Jézus. Tizenkettőt gyűjt, hogy megvalósuljon körükben,

amit Isten vár az embertől. Amíg gyűjtjük a magunk Tizenkettőjét, és amíg egész életünkkel akarjuk, amit Isten vár tőlünk, addig van Bokor. Amíg ezt tesszük, biztosan a világ peremére szorulunk abban a világban, amely nem azt csinálja, amit Jézus. Nem tudjuk ügyesebben csinálni a jézusit, mint Jézus, aki keresztre került. Jézus Tizenkettője is hamarosan kifulladt, azaz váltott arra, amit elvisel a világ. Mi is ki vagyunk téve a kísértésnek, hogy váltsunk, de jó

volna, ha nem váltanánk arra, ami a világban lehetséges. Keresem a biztosítékait annak, hogy ne váltsunk arról, amit Isten vár tőlünk. Ne váltsunk arra, amit mai világunkban elvárnak tőlünk.”

(Addig van Bokor, 2002.)

A második század közepén Szent Juszminosz, apologéta hitvédő azt mondta, hogy mi nem

pusztítjuk az ennivalót. Az Isten kedvéért azért nem pusztítjuk, mert az a szegényeké. Hát nem megy ez a malom, hát nem tudom kitalálni, hogy mi a csudát kellene Isten szeretet címén csinálni, mert se fehér lovat nem lehet áldozni. Hát az lesz az Isten szeretetünk, hogy hát a papjaink ideállnak az oltár elé és azt mondják, hogy Ez az én testem, ez az én vérem”, mi pedig hallgatódzunk. Hát akkor mi, hát akkor jól jártunk! Hát az első parancs az szinte semmi. Hát a Zénó megtanult olvasni, el tudja olvasni a szöveget. Mi egyhetenként, négyhetenként - van aki sűrűbben - tudunk fülelni, mert van két fülünk. Kész az Istenszeretet.

(Napló)

